

2.

Tanárszemmel

A világ összefüggései, avagy a leckétől a gyümölcssalátáig – Bajkó Emese írása

6.

Láthatár

Holland támogatással jött létre a koltói óvoda – Bede Laura írása

8.

Iskola és kultúra

Műemlékek újrafelfedezése Maros megyében – Antal Erika írása

10.

Térkép

Van-e esély a fogyatékkal élő fiatalok társadalmi beilleszkedésére? – Szatmári Bence írása

14.

Lélekjelenlét

Tanács felnőtteknek: ne oktassuk ki, inkább hallgassuk meg a kamaszokat – Kerekes Edit írása

18.

Lélekjelenlét

Az önismeret mint egyfajta pszichológiai jogosítvány az eligazodáshoz – Fodor László írása

23.

Hivatalos

1.

Tanterem

Összetett megmérettetés a magyarságtörténelem-tantárgyverseny – Bíró Blanka írása

3.

Tanterem

„Ahol helyén vannak a szavak, ott helyén van a gondolat is” – A Mikes-verseny országos döntője

7.

Iskola és kultúra

Régi kastélybeli esküvő a színpadon – az Örökségünk Őrei kolozsvári és dévai fináléja

12.

Láthatár

Bábok és világok – bábszínházi világnap Kolozsváron – Kocsis Tünde írása

20.

Láthatár

Minőségi oktatás falun is – a vajdaszentiványi példa – Antal Erika írása

22.

Magánterület

„Lakik egy szarvas az égen. Előjön, ha nagyon nézem” – László Noémi versei

16. Iskoláink megerősítése a jövőről szól

2018

4.
SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2018. ÁPRILIS • 4. SZÁM

• FOTÓ: GÖNCZY TAMÁS

ISSN 2065-9725

- Tanárszemmel
- Diákszemmel
- Szülői szemmel
- Lélekjelenlét
- Tanterem
- Láthatár
- Óvoda
- Fotóriport
- Hivatalos
- Vakáció
- Iskola és kultúra
- Pályáz(z)atok
- Magánterület
- Térkép

Rendelje meg online
a Magyar Közoktatást
2018. 2. félévére

www.communitas.ro/mkorendeles

Kedves Olvasóink!

A 2018-as évben is számítunk megtisztelő figyelmükre. Reméljük, továbbra is megosztják lapunk hasábjain az oktatás problémáival, különféle szegmenseivel kapcsolatos megfigyeléseiket. Kérjük, számoljanak be a *Magyar Közoktatás*-ban arról is, ha sikertörténet születik iskolájukban, ha úgy látják, hogy diákjaikkal, tanítási módszereikkel kapcsolatban követendő példáról lehet beszélni.

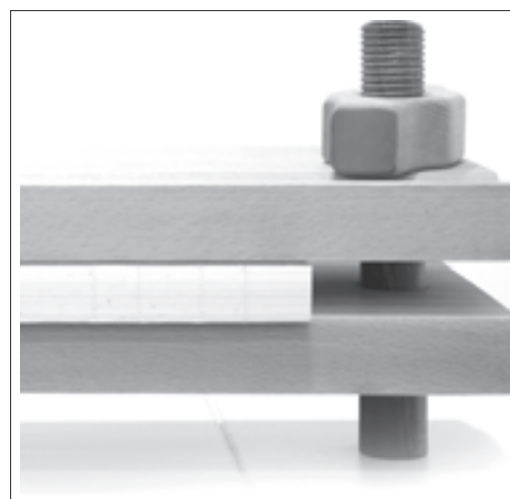
A Communitas Alapítvány által kiadott, immár kilenc éve megjelenő *Magyar Közoktatás* együtt szerkesztjük az olvasókkal, szeretnénk, ha a pedagógusok továbbra is rendszeresen közölnének lapunkban.

Néhány ötletet nyújtunk arra vonatkozóan, hogy milyen témákról várjuk véleményüket, de természetesen ezen kívül az oktatás más vonatkozásait is meg lehet közelíteni:

- A katedra két oldala – avagy milyen volt diákként és milyen tanárként nap mint nap iskolába járni
- Amire büszke vagyok – iskolám/pályám/diákjaim sikertörténete
- Hogyan segíthetünk megőrizni a gyermeki kíváncsiságot a mai oktatási rendszerben?
- Mobiltelefon, okoseszközök az oktatásban – kreativitásfejlesztés vagy elgépiesedés?

Kitartást, jó munkát kívánunk! Várjuk véleményanyagaikat az mko@communitas.ro emailcímre!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

*erdélyi magyar
könyvek egy térben*

I D E A
K Ö N Y V T É R

RO-400193 Kolozsvár • Tordai út 4. szám • 0747 11 22 64 • www.ideakonyvter.ro • facebook.com/ideakonyvter

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://communitas.ro/main/kozoktatás> webcímen.

[www.facebook.com/magyarkozoktatás](https://facebook.com/magyarkozoktatás)

Megrendeléseiket a www.communitas.ro/mkorendeles webcímen mko@communitas.ro e-mail címen vagy a 0264-44-14-01-es telefonszámon fogadjuk.

Címünk: Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit • Felelős kiadó: Lakatos András
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia

Telefon: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogató:

Összetett megmérettetés a magyarságtörténelem-tantárgyverseny

Több mint száz hatodikos és hetedikos diák vett részt április 4. és 6. között Sepsiszentgyörgyön a magyarságtörténelem-tantárgyverseny országos döntőjén. A tanulmányi verseny házigazdája a Mikes Kelemen Elméleti Liceum volt, a két évfolyamról 108 diák mérte össze tudását. Minden erdélyi megyéből, a Partimból, Bánságból is érkeztek versenyzők, nemcsak a tömbmagyarság, hanem a szórvány is képviselte magát. Victor Sibianu Kovászna megyei történelem szakos tanfelügyelő lapunknak elmondta, a verseny két részből állt: az írásbeli a pontszám 70 százalékát jelentette, ezenkívül a csapatoknak négy-öt perces történelmi jelenetet is elő kellett adniuk, az erre kapott pontok 30 százalékot tettek hozzá a végeredményhez. A tanfelügyelő rámutatott, az írásbeli tételek nehezebbek voltak, ám egy országos döntőn ez elvárás, ugyanakkor a mezőny is erősebb volt, mint tavaly, amikor első ízben szervezte meg az oktatási minisztérium ezt a tantárgyversenyt. A történelmi jelenetekben a hatodik osztályosok sok esetben Mátyás király alakját idézték meg, míg hetedik osztályban a forradalmár Petőfi volt népszerű. Az összesített pontszámok alapján a hatodik osztályban a szovátai diákok voltak a legjobbak, míg hetedikben az Arad megyei Kisiratos csapata győzött. A szerepjátékokban a közönségdíjat a Szatmárnémetiből és a Marosvásárhelyről érkezett csapatok kapták. Rűsz Fogarasi Enikő, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Történelem és Filozófia Karának dékánhelyettese, az értékelő bizottság elnöke rámutatott, a vetélkedő nehezen indult a tantárgy 18 évnyi tanítása után, de annál érdekesebb lett. Összetett megmérettetést szerveztek, nemcsak az ismereteket ellenőrizték, hanem a diákok kutatási folyamatban is részt vesznek, ezzel arra biztatják őket, hogy „a magyarságukban, az identitásukban találjanak erőt és megeléjék gyökereiket”. Kiemelte, ez az utolsó alkalom, hogy a régi tankönyv alapján versenyeztek és tanultak a diákok, jövőre megújul a tananyag, így közelebb kerülhetnek

• A csapatoknak négy-öt perces történelmi jelenetet is elő kellett adniuk a vetélkedőn

„történelmünk rejtette kincseihez”. Kiss Imre Kovászna megyei főtanfelügyelő arról beszélt, kiharcolt lehetőségként került be az oktatási rendszerbe a tantárgy. Jelenleg Kovászna megye mind az 1589 hatodikos és 1561 hetedikos diákja tanulhatja a magyarság történelmét. „Saját történelmünk ismerete és megértése lehet a mi és szülőföldünk megmaradásának záloga. Jövője csak olyan nemzetnek lehet, amelynek a múltja történelmi értéket képvisel. Ez a verseny lehetőséget teremt a rendkívüli gazdag erdélyi múltnak a mélyebb megismerésére és továbbadására is. Anyanyelvünk tanulása mellett meghatározó jelentőségű a diákok személyiségfejlődésében, a szülőföldhöz való kötődésük elmélyítésében történelmük megismerése” – mondta Kiss Imre.

Szilágyi Mátyás, a szatmárnémeti Aurel Popp Művészeti Liceum diákja első alkalommal vett részt a tantárgyversenyen. „Nagyon érdekel a magyarságtörténelem, és remek dolognak tartom, hogy tanulhatjuk történelmünket, amit kevés kisebbség mondhat

el magáról” – fogalmazott. Tamás Sándor, a Kovászna Megyei Tanács elnöke a megnyitón kifejtette, a rendezvény történelmi jelentőségű helyszínen vette kezdetét, hiszen az 1823-ban épített egykori megyeházán éppen abban a teremben hangzott el Gábor Áron emlékeztető mondata: „Lészen ágyú!” Az elnök kiemelte beszédében a székelységnek az idők során tanúsított bátor feladatvállalását, valamint a székelység történetében nagy szerepet betöltő Mátyás király ma is példaértékű eszméjét, hiszen az idei esztendő az igazságos uralkodó születésének 575. és királlyá választásának 560. évfordulója alkalmából emlékévként nyilvánította a nemzetpolitikai államtitkárság. Tamás Sándor a legutóbbiból érkezett temesvári csapatnak ajándékozta Egyed Ákos: *A székelyek rövid képes története* című könyvét.

BÍRÓ BLANKA

A világ összefüggései, avagy a leckétől a gyümölcssalátáig

Pedagógusként megtapasztaltam, hogy a gyermekeket nem az elvont és merev tantárgyak érdeklik, hanem az őket körülvevő világ és annak történései. Tehát eljött az ideje, hogy a fő- és melléktantárgyakat hangsúlyozó pedagógiai paradigmát felváltssa a gyermekek számára vonzó és időszerű témákban gondolkodó új szemlélet. A természettudományok a legalkalmasabbak a sokféle tantárgy ötvözésére, integrálására. Már az óvodában is a mesék, az énekek, a játékok a természet ritmusát, az évszakokat követik. Fontos, hogy a kisgyerek egy-egy kedvenc témáján belül az őt körülvevő világ összefüggéseit, törvényszerűségeit és működését kutathassa. A gyermekek meg akarják ismerni a természet titkait, az ember által alakított környezetet, illetve saját lehetőségeiket a környezetük alakításában. Éppen ezért az iskolai témák megtervezésében rendszeresen bevonom a gyermekeket. Úgy gondolom, hogy saját elképzeléseik, ötleteik jobban ösztönzik őket a kutatásra, tanulmányozásra, megismerésre, kreatív feladatmegoldásra, hiszen az érdeklődésük adja az energiát a tanuláshoz. Mindez segíti a belső motíváció kialakulását.

Nemrég engem is meglepett egy téma feldolgozásának tudatformáló ereje. A gyümölcsökről tanultunk. Kiemelten foglalkoztunk a kerti és a vadon termő fajtákkal. Minden a gyümölcsökről szólt: mesék, versek, énekek és játékok. A gyermekek kreatív megoldásokat találtak kedvenc gyümölcsaik bemutatására: fogalmazásokat, verseket írtak, és gyönyörű rajzokat készítettek. Időközben tanulmányozni kezdték a helyes étrendet szemléltető táplálékpiramist. Megfigyelték a kiegyensúlyozott étrend alapanyagainak helyes arányát, és megdöbbenve tapasztalták, hogy a saját táplálékpiramisuk bizony jócskán eltér a kiegyensúlyozott étrendtől. Többen is beszámoltak arról, hogy több édességet fogyasztanak, mint gyümölcsöt, sőt a napi elfogyasztott folyadékmennyiség is több gyereknél alulmaradt az előírt mennyiségnél. Úgy gondolom, hogy az ilyenyszerű észlelések a

• A SZERZŐ FELVÉTELE

• A gyerekek kreatív megoldásokat találtak kedvenc gyümölcsaik bemutatására

legmeggyőzőbbek számukra, és a legnagyobb mértékben képesek alakítani a helyes táplálkozással kapcsolatos gondolkodásukat, szemléletüket, attitűdjüket.

„Saját elképzeléseik, ötleteik jobban ösztönzik őket a kutatásra, tanulmányozásra, megismerésre, kreatív feladatmegoldásra, hiszen az érdeklődésük adja az energiát a tanuláshoz. Észleléseik a legmeggyőzőbbek számukra, és a legnagyobb mértékben képesek alakítani a helyes táplálkozással kapcsolatos gondolkodásukat.”

A téma zárásaként a gyerekek kérésére egy kis időre beköltöztetjük a konyhát az osztályterembe, és

gyümölcssalátát készítettünk. Nagy volt a sürgés-forgás. Szorgos kezek tisztították, vágták apró kockákra a gyümölcsöket. Ilyenkor még azok a gyermekek is ügyesebbek, akik az iskola padjában nem tudják végighallgatni az órát, vagy ügyetlenebbek egy-egy nehéz számtanfeladat megoldásában. A gyermekek többsége könnyebben tanul vizuálisan vagy mozgás segítségével, noha a hagyományos oktatás többnyire az auditív tanulási stílust részesíti előnyben.

Úgy gondolom, hogy számunkra is akkor lesz élmény a tanítás, ha igyekszünk egy kicsit jobban közelíteni az iskola elidegenült világát a gyermek saját világához. Így együtt örülhetünk majd a gyermekkel a közös munka „gyümölcseinek”.

BAJKÓ EMESE
tanítónő
Fogarasi Mihály
Általános Iskola,
Gyergyószentmiklós

Szabad szövegek, kreativitás a Mikes-verseny országos döntőjén

Határozottan pozitív élményt jelentett javító tanároknak, diákoknak a vetélkedő, nagyon jó dolgozatok születtek minden évfolyamon, a tömbmagyar és a szórványvidékekről érkező diákok is jól teljesítettek a Mikes Kelemen magyar nyelv és irodalom tantárgyverseny országos szakaszán Nagyenyeden április 4. és 7. között – mondta el Zsemlyei Borbála egyetemi oktató, a zsűri elnöke, a BBTE magyar és általános nyelvészeti tanszékének oktatója. Összesen 144 diák vett részt a versenyen ötödikesektől tizenkettedikesekig, a megújult kollégium pedig méltó helyszíne volt a rendezvénynek. „Minden évfolyamon ragyogó dolgozatok születtek, ugyanakkor kiemelkedő teljesítményt nyújtott a 11. és 12. osztályosok közül a két első helyezett, mindketten tízes osztályzatot kaptak. Ez azt mutatja, hogy erőteljes fejlődés érzékelhető, és a munka gyümölcse 11–12. osztályra érik be” – értékelt Zsemlyei Borbála. Arra is kitért, hogy gyenge dolgozatokkal nem is találkozott a zsűri, hiszen az országos szakaszra a legjobbak legjobbjai jutnak tovább. A szórványmegyéből is sok diák érkezett a megmérettetésre: Beszterce-Naszód, Fehér, Szeben megyéből, sőt Bukarestből és Bákóból is. Természetesen érzékelhető némi különbség a szórványban és a tömbmagyar vidékeken élő diákok teljesítménye közt, de a szórványbeliek is nagyon ügyesek, eléggé kiegyenlített volt a mezőny. Ezt az is mutatja, hogy nem lehet kiemelni egyetlen megyét sem, ahonnan lényegesen többen nyertek volna” – mondta a zsűri elnöke. A tételekről szólva Zsemlyei Borbála elmondta, 5–8. osztályban nyelvhasználati feladatok is szerepelnek a tételben, 9–12.

ben inkább az irodalomra, illetve kreatív írásra összpontosítanak a feladatsorok. A gimnáziumi osztályok számára összeállított tételekben volt egy szintézis az adott évfolyam tantervének megfelelően, és szabad szöveget is kellett írni megadott műfajban. „Akik nyertek, azok mindkettőben nagyon jól teljesítettek. Persze mindig van, akinek a kreatív feladat megy jobban, és olyan is, aki a tananyagból felkészültebb” – értékelt az elnök. Kérdésünkre, hogy a tételek mennyire összpontosítanak a kortárs irodalomra, Zsemlyei Borbála elmondta, ez már alacsonyabb szinten is megfigyelhető: például a nyolcadikosok László Noémi-vel kapcsolatos feladatot kaptak. Felsőbb osztályokban inkább tantervhez kötöttek a tételek, kilencedikben bibliai motívumokra kellett kitérni, tizedikben a romantika, tizenegyedikben a klasszicizmus témájában kellett különböző szövegek alapján szintézist írni, de a kortárs irodalom is megjelent a tételekben. A zsűrielnök arra is kitért, hogy a szervezőknek köszönhetően nagyon jó hangulatú volt a verseny, a megnyitón Sebestyén Márta gyönyörű koncertjét hallgathatták meg a résztvevők, akik megismerhették a város nevezetességeit, ellátogattak Gyulafehérvárra: az érseki palotába is bevitték a gyerekeket, olyan helyekre, ahová különben egyszerű turistaként nem lehet bejutni.

KISS JUDIT

„Ahol helyén vannak a szavak, ott helyén van a gondolat is”

Az anyanyelv és irodalom megőrzését célozta a Mikes Kelemen magyar nyelv és irodalom tantárgyverseny 48. országos döntője, amely Nagyenyeden, Bethlen Gábor erdélyi fejedelem városában s az ő nevét viselő ősi kollégiumban zajlott április elején. A tanügyminisztérium kisebbségi oktatásért felelős osztálya, a Fehér megyei tanfelügyelőség és a vendéglátó Bethlen Gábor-kollégium szervezésében április 4–7. között rendezték meg az idei országos magyar nyelv és irodalom tantárgyversenyt. Fontos, hogy többéves kimaradás után idén immár a második alkalom volt, hogy minden egyes megyéből részt vettek tanárok és diákok a versenyen, ahol magyar nyelvű oktatás zajlik. Ez is azt tükrözi, hogy fontos számunkra anyanyelvünk és irodalmunk továbbítása nemzedékről nemzedékre, mert Széchenyi Istvánt idézve, „míg a nyelv fennmarad, addig a nemzet is él...”.

Fontos anyanyelvünk és irodalmunk továbbítása nemzedékről nemzedékre, mert Széchenyi Istvánt idézve, „míg a nyelv fennmarad, addig a nemzet is él...”.

az volt a cél, hogy felmérjük a tudást, hogy kezet nyújtsunk egymásnak, és minél jobban megismerjük társainkat.

Ebben a kölcsönös megismerésben pedig fontos szerepet játszik az anyanyelv és az irodalom. A versenyen 144 gyerek mérte össze tudását 16 megyéből, valamint Bukarestből. Az első három helyezés szerint legjobb eredményeket elért megyék: Kovászna 5, Hargita 4 díjjal. Bihar, Maros, Szatmár és Szilágy megye 3-3 díjjal a 3. helyen áll az összesítésben. Kiemelendő, hogy a 11-es Kozsokár Hanna Sepsiszentgyörgyről, a Székely Mikó Főgimnáziumból és a 12.-es Finta Klára Enikő Kolozsvárról, a János Zsigmond Unitárius Liceumból, 10-es érdemjeggyel nyerték el az első helyet. A rangos versenyen részt vevő diákok az első három helyezés mellett, tanügyminisztériumi dicséretekben és számos különdíjban részesültek, akadtak versenyzők, akiket több-

szőrösen díjaztak. Másfelől, minden év-folyam első három helyezettje tovább-jutott a nemzetközi fordulóra, amelyet április 19–22-e között tartunk Székely-udvarhelyen. A Mikes Kelemen tan-tárgyverseny az anyanyelv és irodalom iránt érdeklődő diákokat szólítja meg évről évre. A rendezvényt megtisztel-te jelenlétével Kelemen Hunor RMDSZ-elnök, aki a megnyitőünnepségen kö-szöntötte a résztvevőket, hangsúlyozva a verseny fontosságát. „Csodálom önöket, és tisztelettel hajtok főt azok előtt, akik ma, 2018-ban, ezen a megbolondult huszonegyedik századelőn az irodalom és a nyelv felé fordulnak. Az embernek időnként az az érzése támad, hogy eb-

„Az embernek időnként az az érzése támad, hogy ebben a korban minden, de minden fontosabb lett, mint az irodalmi mű, mint az olvasás.”

ben a korban minden, de minden fontosabb lett, mint az irodalmi mű, mint az olvasás, mint a világ és magunk megismerése az irodalmon keresztül. Holott minden csak a nyelven keresztül látszik,

a nyelven keresztül kap értelmet, árnyalatot, szárnyat” – fogalmazott Kelemen Hunor, hozzátéve, hogy az anyanyelven keresztül lesz megismerhető, érthető és értelmezhető a világ és benne az ember. „Ahol helyén vannak a szavak, ott helyén van a gondolat is. Ahol a beszéd véget ér, ott a hallgatás folytatja az utat, de a hallgatás is nyelv. Aki a nyelvet az alkotás eszközeként használja, a nyelvvel cselekszik. És minden cselekedetnek következménye van, és minden következményért felelősséget kell vállalni. A jó és különösen a rossz mondatokért is” – mondta az elnök. A maga és a Romániai Magyar Demokrata Szövetség nevében köszöntötte a diákokat és felkészítő tanáraikat, megköszönte, hogy ilyen sokan jelen voltak a nagy múltú scholában, és kívánom, hogy legjobb tudásuk és kreativitásuk érvényesüljön. A háromnapos eseményen kiránduláson, városnézésen is részt vehettek diákok és tanárok, megtekinthették a híres Nagyenedet és környékét, valamint Gyulafehérvár szépségeit. Minden bizonnyal a kisebb és nagyobb diákok is magukkal vitték a város és nagyjaink szellemiségét, annak az iskolának a szellemiségét, ahol Áprily Lajos is tanított. „Tizenhét esztendeig laktam ebben a dús hagyományú és dús gyümölcsstermő kisvárosban... Ezer és ezer gyermeki szemem át nézve a világot, felfokozott

örömmel éltem át a barackvirágszagú Órhegyi tavaszokat. Éltem az enyedi jeleket, és könyvtári kötetek, iskolai gyűjtemények és kirándulókedvű geológus- és történelemprofesszorok társaságában éltem az enyedi múltat” – olvasható a költő Nagyeneden írásában. Nagyenyed „fejedelmi” múltjának a tükrében kell élnünk a jelent és építenünk a jövőt a következő nemzedékeknek. Ehhez pedig az kell, hogy minden lépésünkkel járjunk hozzá anyanyelvünk ápolásához, magyar nyelvű oktatásunk fennmaradásához, eredményesebbé, Apáczai szavával, „hasznosabbá” tételéhez, mert „olyan lesz a jövő, mint amilyen a ma iskolája”. Köszönet a tantárgyverseny támogatásért a Romániai Magyar Demokrata Szövetségnek, a Communitas Alapítványnak, Magyarország nemzetpolitikai államtitkárságának, a Bethlen Gábor Alapítványnak, a Romániai Magyar Pedagógus Szövetségnek, a Babeş-Bolyai Tudományegyetemnek, a Sapientianak és mindazoknak, akik valamilyen formában hozzájárultak a rendezvény sikeréhez.

DR. NAGY ÉVA
magyar nyelv
és irodalom oktatásáért
felelős szaktanácsos,
tanügyminisztérium,
Bukarest

Írisz szelencéje

Annak idején határtalan volt a görög istenek uralma a Földön. Naphosszat csak azzal foglalkoztak, hogy feldíszítsék bolygójuk minden egyes országát. Egy nap Zeusz azzal a hírrel tért vissza az Olümposzra, hogy minden isten és istennő válasszon egy országot, és ő majd a győztesnek ad egy bűvös szelencét. Árész Itáliát választotta, tetszett neki az alakja is, de még jobbnak találta a hatalmas hegyeket és az aranyozott tengerpartot. Érosz és Antérosz a gall földet ajánlotta, hisz szerintük a jövőben itt fog elterülni a szerelmesek fővárosa. Hüpnosz Skandináviát választotta, azt állította, álombeli hely, ahol kecsesen habzanak a fjordok. Írisz, aki alig mert megszólalni, mert sejtette, nem fog győzni, Erdélyt ajánlotta fel. – Mesélj róla! – parancsolta neki Zeusz. Az istennő oly

nagy áhítattal, beleéléssel mutatta be a helyet, hogy a teljes Olümposz zengett a tapstól beszéde végén. Zeusz most nem az istenek vezéréként, hanem mentorként szólt hozzá: – Neked adom ezt a szelencét, és fontos küldetéssel bízlak meg. Vidd el a te választott helyedre és nyisd ki. Ha a benne lakozó lények oda-költöznek, akkor valóban az a világ leg-gazdagabb területe. Ha nem, elvesztetd isteni erődet. Írisz egy pegazuson érkezett meg Erdélybe. A hatalmas hegycsúcsok és vidáman csobogó patakok barátokként vették körül. Idegesen szorongatta apró szelencéjét, ahogy körbenézett a tájon, hisz az élete veszélyben volt. Felnézett, a szeme szivárványszínűen csillogott, majd határozott mozdulattal kinyitotta a dobozt. Temérdek apró, csillogó tünemény rebbent ki belőle, tündérek. Emlékezett,

valamikor egy nimfa mesélt neki róluk, de még soha nem látta őket. A kis, szárnyas lények annyi irányba mentek, ahányan voltak. A szellő hátán lovagoltak és mind eltűntek a fűben, a bokrokban, a fák lombjaiban, a kövek közt vagy a vízben. Ekkor egész Erdély életre kelt. Zeusz büszkén nézett le rá: – Ez a tündérek országa, eltelhet akárhány év, itt mindig ők fognak lakni. Igaza volt. Nem számított, hogy sok isten vagy csak egy nézett le az idők folyamán Erdélyre, az mindig sziporkázott. Írisz pedig köszönetképpen néha szivárványt varázsolt a vidék fölé.

Részlet Müller Ágnes, a besztercei Andrei Mureşanu-iskola 9. osztályos diákja dolgozatából. Müller Ágnest a zsűri dicséretben, valamint az RMDSZ oktatási főosztályának díjában részesítette.

• Kulturális műsor is várta a nagyenyedi kollégiumban a Mikes Kelemen-tantárgyverseny országos szakaszának résztvevőit

A lepkegyűjtés tudománya

Híres lepkegyűjtőként vagyok, vagyis inkább leszek majd egyszer, a távoli jövőben ismeretes. Ám jó úton haladok, hogy feltűzzem az általam elfogott első lepkét. Nem is értem, miért néznek a felnőttek olyan rosszállóan, hiszen csak élem a gyerekkoromat, keresem az élvezeteket. Ezért igazán nem kerülhetek ítélőszékbe, remélem... De nehogy azt merje hinni valaki, hogy a lepkegyűjtés mestersége könnyű! Ez is egy tudomány, s csak hosszasan tanulmányozás után lehet elsajátítani. Én már csecsemőkorom óta kísérletezem, ami, valljuk be, elég idő ahhoz,

hogy jártassá váljak. Először is be kell cserkészni a lepkét. Mikor még oktondi, mezítlábás embercsemete voltam, türelem híján üldözőbe vettem a pillangót, amit hiába kérleltem, nem akart a hálóm-ba repülni. Pedig nem sokkal könnyebb neki és persze nekem is, ha önszántából megadja magát, megtakarítanám azt a sok fáradozást és rohángálást. Sőt még mérhetetlen hálámat is élvezhetné. De a lepke kiállhatatlanul makacs, s azt ugyan várhatja, hogy én meghátráljak. Ha a szárnyait már a kezünkben érezzük, a diadal jeléül gyűjteményünkbe tűzhetjük.

Viszont fáradságos utat kell megjárni a győzelem érdekében, ami őszintén még nekem sem sikerült, bár jó úton haladok, csak egy kicsit, egy aprónyit lassan. Majd egyszer, a távoli jövőben híres lepkegyűjtőként válok ismertté, s kezembem fogom érezni a diadal verdeső lepkeszárnyait.

Részlet Keresztes Anna Dorottya 6. osztályos diák dolgozatából, amelyet I. díjjal és az RMDSZ oktatási főosztályának díjával jutalmazott a zsűri. Keresztes Anna Dorottya a zilahi Simion Bărnuțiu Általános Iskola diákja.

Húsz magyar gyerek jár a Máramaros megyei, előregyártott elemekből felépített tanintézetbe

Holland támogatással jött létre a koltói óvoda

Egyeurónyi szimbolikus összegért „vásárolt meg” egy hollandiai óvodát a Máramaros megyei Koltó község, melynek polgármestere, Csentes Lajos az oktatási intézmény létrejöttéről, a további tervekről számolt be.

Két kisteherautó, négy személygépkocsi és hét kamion összesen 27 500 kilométert tett meg, hogy egy moduláris elemekből felépített tanintézmény eljusson a hollandiai Drutenből a Máramaros megyei Koltóra. „Községünkben a 20. század második felétől az oktatás a Teleki grófok által ránk hagyott két épületben kapott otthont. Az óvoda a műemlék épület földszintjén működött kezdetben három korosztályos csoporttal, napjainkban már csak egyetlenegy csoportra leszűkülve. A létszámcsökkenés egyik fő oka a népességfogyás és urbanizáció” – mondta el Csentes Lajos, Koltó község polgármestere. Hozzátette, a Teleki-kastély állapota a közelmúltban elkezdett gyors ütemben romlani. Napirendre kerültek a műemléket megmentő pályázati lehetőségek, és sikeres kérelem esetén a felújítási munkálatok idejére az óvodát kiköltöztették volna az épületből. A polgármester szerint végül úgy alakult, hogy előbb oldódott meg az óvoda problémája, mint a kastélyé. Kifejtette, 2014-ben Lambert Simons, a hollandiai Surya Projekt elnevezésű alapítvány elnöke értesítette őket arról, hogy Drutenben lebontják a moduláris elemekből felépített, 1170 négyzetméter területen elhelyezkedő, kilenc tanteremmel és két vizesblokkal rendelkező iskolát. „A helyi önkormányzat csupán két év működés után lebontásra ítélte az iskolát, mivel a megadott határidő lejárt az ideiglenes épületre. Ekkor mi jelentkeztünk, hogy Koltó községnek nagy szüksége lenne arra az épületre” – magyarázta a polgármester. Kifejtette, adminisztratív szempontból az adományozás a holland Surya Projekt, a magyarországi Csillagfényünk és a romániai Neeka alapítványon keresztül jutott el Koltó önkormányzatához. „Persze míg ez könnyedén megtörtént papíron, egy önkéntes csapat – kilenc koltói, két

Fotó • MÁRAMEDIA.RO

• Nyolc hónap alatt építették fel a koltói óvodát, amelyet március végén avattak fel

anyaországi és két kárpátaljai munkás – keményen dolgozott húsz napon keresztül az épület lebontásán. Időközben itthon adománygyűjtést szerveztünk, amelynek során 11 300 lej gyűlt össze a helyi családoktól, egy Hollandiában élő magánembertől 1500 eurót kaptunk, míg Druten város önkormányzata a szállítási költségeit fedezte, amely 25 000 euróba került” – részletezte az előljáró. Hozzátette, a számlázáshoz szükség volt egy minimális pénzeszetre, ezért a holland alapítványnak egyeurós szimbolikus összeget fizettek az óvodáért.

Csentes Lajos szerint a terv sikerült, az elemeket hazahozták, és tavaly őszig különböző raktárakban tárolták. Kifejtette, a Teleki-kastély felújítási kérelmét 2017-ben elfogadták, így időszerűvé vált az új óvoda felépítése. Az létesítményt önkormányzati területre helyezték el, és az eredeti épületből csak 270 négyzetmétert építettek fel, hiszen jelenleg csak az óvodának és az előkészítő osztálynak akartak és tudtak helyet és anyagi hátteret biztosítani. „Bár nehezen találtunk olyan vállalatot, amely moduláris elemekből álló épületekre készít kivitelezési tervek, egy nagybányai építkezési cég segítségével

nyolc hónap alatt felépítettük az óvodát, amelyet idén március végén avattunk fel. Az intézmény belső bútorzatát és a kerti bútorokat a magyar állam nemzetpolitikai államtitkársága biztosította, a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program keretében a Romániai Magyar Pedagógus Szövetségen keresztül” – fogalmazott a polgármester. Hozzátette, jelenleg húsz magyar gyermeknek biztosítanak óvodai képzést, de idővel szeretnék hosszabbítani a programot, és más nemzetiségűeknek is lehetőséget nyújtani a beiratkozásra. Lambert Simons, a hollandiai Surya Projekt alapítvány elnöke az óvoda avatónapságén úgy fogalmazott: a tanintézmény nagy erőfeszítéseknek és sok munkának köszönhetően jött létre. „Rendkívül jó érzés látni a Máramaros megyei Koltó község önkormányzatának és az alapítvány közös munkájának eredményét” – tette hozzá. Sebock Irma óvónő kifejtette, már évek óta arra várnak, hogy a településen létrehozzanak egy új, modern eszközökkel felszerelt óvodát.

BEDE LAURA

Az Örökségünk Őrei kolozsvári és dévai fináléja

Régi kastélybeli esküvő a színpadon

Két nagyszabású döntőt tartott április 13-án és 14-én az Örökségünk Őrei – Fogadj örökbe egy műemléket elnevezésű, az RMDSZ által szervezett mozgalom: a kincses városbeli rendezvényen a Kolozs megyei iskolák csapatai, a dévai döntőn pedig a szörványmegyei középiskolái vetélkedtek. A versenyen első ízben részt vevő szamosújvári magyar tannyelvű elméleti liceum csapatának győzelmével zárult a Kolozs megyei döntő, Déván pedig a nagyenyedi diákok nyertek. Az Örökségünk Őrei jutalmaképpen a Kolozs megyei döntő, a Maros megyei döntő és a szörvándöntő nyertesei utaznak Brüsszelbe. A kincses városbeli finálén öt csapat mutatkozott be a Kolozsvári Magyar Opera színpadán. A színpadra lépő diákok rövid produkcióban mutatták be az általuk örökbe fogadott műemléket a nagyközönség és a szakmai zsűri előtt. A verseny Navracsics Tibor európai uniós biztos fővédnöksége alatt zajlott. „A diákok megmutatták, van mire büszkék lennünk, hogy értékeinket európai szinten is jegyzik, és azt is, hogy tisztában vannak azzal, közös feladatunk megőrizni és továbbadni, amit az erdélyi magyarság az elmúlt ezer évben teremtett. A verseny érdeme az, hogy a diákok felfedezik, és saját történeteikkel töltik meg az épületet, és ezt a tudást és örömet osztják meg mindannyiunkkal” – értékelt Hegedüs Csilla, az RMDSZ kultúráért felelős ügyvezető alelnöke, a verseny megálmodója. A győztes szamosújvári csapat a szentbenedeki Kornis-kastélyt fogadta örökbe. A zsűri díjazta az Onisifor Ghibu Elméleti Líceum csapatát is, akik a neológ zsinagógát fogadták örökbe, ők belépőket nyertek a bonchidai Electric Castle fesztiválra. A Jósika-palota örökbe fogadója, a Báthory István Elméleti Líceum csapata is nyertes lett, ők a VIBE fesztiválon vehetnek részt. A Kozmutza Flóra Hallássérültek Speciális Iskolájának csapata, akik a Báthory–Apor-semináriumot fogadták örökbe, közösen mehetnek moziba és övük a Communitas Alapítvány által felajánlott könyvcsomag is. Az Apáczai Csere János Elméleti Líceum, a széki palotát örökbe fogadó csapat nyeresége a Méra World Music fesztivál szervezői által felajánlott belépő. A szamosújvári diákok árnyjátékot adtak elő, amelyben több mozzanatot mutattak be a Kornis család, valamint a kastély történetéből, Kereszturi Kata és Kornis Boldizsár 17. századi esküvőjétől az államosításig, Kornis Gabriella grófnő elüldözéséig. Fehér, Hunyad és Brassó megyei diákok mutatkoztak be a dévai szörvándöntőben, amelyet a nagyenyedi vár őrei, a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium diákjai nyertek. A fél éve tartó verseny fináléjában a Téglás Gábor Elméleti Líceum dísztermében három csapat mutatkozott be: a nagyenyedi csapat, a brassói Áprily Lajos Főgimnázium csapata, akik a belvárosi evangélikus lutheránus templom őrei voltak és a Téglás Gábor Elméleti Líceum csapata, a marosnémeti Gyulai Ferenc-kastély örökbe fogadói. A versenyzőknek egy rövid produkción keresztül kellett védencüket a közönség és a szakmai zsűri előtt bemutatniuk. A döntéshozatalban a csapatok színpadi produkciója mellett az előzetes tevékeny-

Foto: GÖNCSY TAMÁS

• A kolozsvári Onisifor Ghibu Elméleti Líceum csapatának előadása

ségek is számítottak, előadások, kiállítások, iskolai vetélkedők, sportrendezvények, takarítás és szórólapozás. Az eseményen Winkler Gyula európai parlamenti képviselő elmondta, különleges jelentősége van az Örökségünk Őrei mozgalomnak a szörványban, ahol hat évvel ezelőtt a program elindult. „Itt nagyon fontos az, hogy fiataljaink megismerjék a magyar épített örökséget, kultúráinkról, múltunkról tanúskodó műemlékeket. Ez olyan kezdeményezés, amely méltó az európai megjelenítésre, ezzel tudjuk önmagunkat legjobban megmutatni az Európai Unióban, ezt tudjuk most leginkább a kulturális örökségvédelem európai évében felmutatni” – mondta a képviselő. A szörvándöntőn második helyezést ért el a brassói Áprily Lajos Főgimnázium csapata, amelynek tagjai a Communitas Alapítvány jóvoltából a Bölcs Diákok táborba mehetnek a nyáron. Az alapítvány által felajánlott könyvcsomagban a dévai Téglás Gábor Elméleti Líceum diákcsoportja részesült.

Hírösszefoglaló

Műemlékek újrafelfedezése Maros megyében

Nem csupán a marosvásárhelyi, de a vidéki középiskolák tanulói is csapatokat hoztak létre, és beneveztek az Örökségünk Őrei műemlékvédelmi programba, amit októberben Maros megyében is elindítottak.

A 21 csapat a környezetében található, a magyarság múltjához kötődő műemléket, templomot, kastélyt, nevezetes épületet, síremléket, iskolaépületet „fogadott örökbe”, és hívta fel a közösség figyelmét az értékekre, amelyekről keveset tudtak, illetve kevés figyelmet áldoztak rá. A pro-

jobb a szórványvidékekről kikerülő és a kolozsvári nyertessel szeptemberben Brüsszelbe utazik, ahol Winkler Gyula europarlamenti képviselő meghívásának eleget téve az Európai Parlamentben mutatja be az általa kiválasztott műemléket, annak sajátosságát és jelentőségét,

hiszen a diákoknak és tanáraiknak egy-egy 7-10 perces színdarabbal kellett bemutatkozniuk és bemutatniuk az általuk örökbe fogadott műemléket, illetve válaszolniuk a zsűri kérdéseire.

„Három napig másról sem tudtak beszélni, csak arról, hogy nyertek, fődíjasok lettek, a sok munka eredményes volt, a fáradozás megérte” – mondta Hajdú Zoltán történelemtanár, a Telekiek unokái csapat vezetőtanára, aki úgy értékelte a közel félévig tartó kutatómunkát, előadásokat, utazásokat, hogy már nem csapat, hanem igazi család lettek a tizedik osztályosok és két irányító tanáruk. Hajdú Zoltán elmondta, végigkövetve a csapatok tevékenységét, ötleteiket, többnyire ugyanazt vagy hasonlókat vittek véghez, bemutatkozások, kisfilmek, beszámolók formájában. Az ő csapatuknak azonban volt három olyan tevékenysége, amely kiemelkedett az összes többi közül: készítették egy olyan profi videót, amelyen bemutatják a gernyeszei Teleki-kastélyt a helyszínen, a kastély folyósóin, termekben sétálva, amit több mint negyvenen tekintettek meg. A másik kiemelkedő momentum az volt, hogy találtak három olyan támogatót, aki lehetővé tette számukra, hogy Debrecenben és Rimaszombaton is előadást tartsanak a gernyeszei Teleki-kastélyról, illetve volt még egy jól sikerült tévészereplésük is. Hogy miért a Teleki-kastélyt és a református templomot választották? Egyszerű a válasz: a történelemtanárnak gyerekkori jó ismerőse a gernyeszei református lelkész, illetve az egyik diáklány személyesen ismeri Teleki Kálmán grófot, a kastély jelenlegi tulajdonosát. Mindkét kulcsfontosságú személy nyitott volt a diákok kezdeményezésével szemben, sőt segített a munkájukban.

•A Maros megyei döntőn a részt vevő csapatok a Kultúrpalotában

jekt legnagyobb eredménye – ahogy a kezdeményezők és a projekt irányítói, Csép Andrea parlamenti képviselő és Novák Csaba Zoltán szenátor megfogalmazták, az volt, hogy a múlt és annak tárgyi bizonyítékai megmozgatta a fiatalok fantáziáját, akik ráéreztek a történelem izgalmas mivoltára, arra, hogy érdemes műemlékekkel foglalkozni, a közösséggel megismertetni ezeket a kincseket. Mert a kiválasztott műemlékek mindig ott álltak alig kéznyújtásnyira, mégis feledésbe merültek, illetve fontosságukra, értékükre kevésbé figyelt a közösség.

Templomokhoz, kastélyokhoz kapcsolódó egyedi ötletek

Maros megyében előválogatót tartottak, majd márciusban szervezték meg a döntőt, ahol öt marosvásárhelyi és öt vidéki csapat vetélkedett a fődíjért. A leg-

mindezt angol nyelven egy nyolcperces bemutatóban. Ez azért is érdekes, mert a 2018-as esztendő az Európai Unióban a kulturális örökség európai éve, így arra is lehetőség nyílik, hogy a kevésbé ismert helyekre, műemlékekre is felhívják a figyelmet.

Marosvásárhelyen a március derekán tartott vetélkedőn a Kultúrpalotában a ferences templom tornyát örökbe fogadó csapat, a Koncz József sírját ápoló, a Toldalági-palotát, a gernyeszei templomot és Teleki-kastélyt, valamint a Teleki-házat népszerűsítő csapat állt színpadra. A szászrégeniek közül a Kemény-kastély, valamint a Huszár-kastély őrzői méretkeztek meg, illetve a dicsőszentmártoni és a nyárádszentlászlói unitárius templom, az erdőszentgyörgyi Rhédey-kastély őrző csapatai. Nagy esemény helyszíne volt aznap a Kultúrpalota nagyterme,

Mozgalom lett a vetélkedőből

A kezdeményezők is elmondták, a diákok is megfogalmazták, hogy a verseny, amely az elfeledett vagy kevésbé közismert műemlékek újrafelfedezését

és népszerűsítését célozta meg, túlnőtt a verseny jellegén. „Ha nem jutunk be a döntőbe, már az sem érdekel, mi elkezdtünk egy munkát, amit azért fogunk folytatni a vetélkedő után is, mert szívügyünké vált” – fogalmazta meg a Koncz József síremlékét vállaló csapat tanára, Lazsádi László. A Művészeti Líceumban megalakult csapat néhány tagja lemorzsolódott, de Református Kollégium és a Bolyai Farkas Elméleti Líceum diákjaival egészült ki, akik a református temetőben „újrafelfedezték” a 19. századi tudós, könyvtáros síremlékét, kutatták az életét, a munkásságát, és kezdeményezték a sír rendbetételét, a sírkő renoválását. A szászrégeni kilencedik, tizedik és tizenegyedik osztályos diákok, a Lucian Blaga-szakközépiskola tanulói a marosvécsi Kemény-kastélyt fogadták örökbe. A munka során kiderült, sokan vannak akik nem ismerik a gyönyörű várkastély történetét, nem jártak ott, pedig nem lehet nem észrevenni a Maros jobb partján, a dombtetőn álló kastélyt. Azzal, hogy a diákok interjúztak a mostani tulajdonosokkal, hogy a múltjáról beszélgettek, kreatív ötleteket valósítottak meg, tulajdonképpen egy egész közösséget mozgósítottak, hiszen családjaik mellett azoknak az iskoláknak a tanulói és azok családjaik is megismerkedtek a múlt egy igen színes és érdekes szeletével. Ahogy Novák Zoltán szenátor, a Maros megyei Örökségünk Őrei egyik támogatója fogalmazott, a benevezett csapatok nagyon kreatívak voltak, rengeteg fiatal ötletet valósítottak meg, konferenciákat, előadásokat szerveztek, idegenvezetést vállaltak, fotókiállítással, slam poetryvel, kisfilmmel, rádiós és tévés szerepléssel, a nyomtatott sajtóban közölt írásaikkal népszerűsítették a kiválasztott és megszeretett műemlékeket.

Milyenek lehettek fénykorukban a műemlékek?

Ma már csak a városlakók emlékeiben él az egykori sörgyár, annak tulajdonosa, Bürger Albert, akiről ma már szinte mindenki tudja, hogy hajdanán Marosvásárhely leggazdagabb embere volt, az a kapitalista, aki figyelt a munkásaira, gondoskodott róluk, szociális juttatásokkal, szolgálati lakásokkal tette élhetőbbé a mindennapjaikat. Azt is tudja ma már minden marosvásárhelyi, hogy az egykori Aranykakas vendéglő, az omladozó, de még így is gyönyörű palota, egykor a Bürger-családé volt.

•A Telekiek unokái, a Bolyai-líceum csapata győzedelmeskedett Maros megyében

A szászrégeni Petru Maior Gimnázium diákjai az Abafáján roskadozó Huszár-kastélyt fogadták örökbe. Kutatták a kastély múltját, a család történetét, festményekről, korabeli fényképfelvételekről ismerték meg, milyen is volt fénykorában az a hely, amely számos kimagasló egyéniségnek, köztük írónak, költőnek is szálláshelyül szolgált. Például zágoni Mikes Kelemen, a *Törökországi levelek* írója gyermekkorra egy részét töltötte ott, de a kastélyben született Bethlen Gergely honvédezredes, ott vendégeskedett 1901-ben Habsburg Károly főherceg, az utolsó magyar király, itt tartózkodott 1905-ben első miséje után báró Apor Vilmos. Gyakori vendég volt a kastélyban Wass Albert, Kemény János, és 1928–29-ben hét hónapon át ott volt nevelő Dsida Jenő. A kastélyban született 1912-ben báró Huszár József, az 1956-os magyar forradalomhoz kötődő szervezkedések résztvevője, akit 1958. szeptember 1-jén végeztek ki az aradi börtönben. A Teleki-ház és a Telekiek kriptája Sárpatokon, a Református Kollégium, a ferencesek templomának főtéren álló tornya, a Művészeti Líceum épülete, a nyárádszentlászlói unitárius templom, Dicsőszentmárton unitárius temploma – mindannyi műemlék, amelynek sorsa iránt felélénkült az érdeklődés az utóbbi fél évben. Történetüket, múltjukat és

jelenüket, illetve a jövőben történő felhasználásukat járták körül a marosvásárhelyi és Maros megyei középiskolás diákok, bekapcsolódva az Örökségünk Őrei mozgalomba, és vállalva, hogy kreatívan, fiatalos ötleteik által népszerűsítik és ismertté teszik azokat az építményeket, amelyeket úgymond örökbe fogadtak.

A vetélkedő véget ért, de egyik csapat sem távozott üres kézzel, kitartó munkájukért a brüsszeli fődíjon kívül feszti-válbérletekkel, könyvcsomagokkal, színházbelépőkkel, valamint táborozási lehetőségekkel gazdagodtak. „Mindnyájan hálások lehetünk azokért a hónapokért, pillanatokért, boldog percekért, amelyek egy összetartó csapatot, családot kovácsoltak belőlünk. Köszönjük a lehetőséget a szervezőknek, Veress Róbert lelkipásztornak a kitartó, segítőkész hozzáállást, gróf Teleki Kálmán bátorítását, János bácsi kedves szavait, Barabási Ede szakértelmét és fáradozásait. Hálások lehetünk mindazoknak, akik valamilyen formában, olykor akár egy kedves szóval is, de hozzásegítettek minket, hogy a munkánk meghozza a gyümölcsét” – írták a győztes Telekiek unokái csapat tagjai a Facebook-oldalukon.

ANTAL ERIKA

Van-e esély a fogyatékkal élő fiatalok társadalmi beilleszkedésére?

Átfogó tanulmány született nemrég a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Szociológia és Szociális Munka Intézetének jóvoltából, ahol a fogyatékkal élő gyermekek és fiatalok lehetőségeit mérte fel Berszán Lidia szakember, egyetemi docens. A tanulmány kivonatának ismeretében Dénes Melinda Andrea nagyváradi gyógypedagógussal beszélgettünk, aki saját tapasztalatait és megfigyeléseit osztotta meg a hátrányos helyzetű gyermekek tanításával és beilleszkedésével kapcsolatban.

Két szakaszban végzett kutatást az erdélyi, fogyatékkal élő gyermekek és fiatalok

megváltozott élethelyzettel, illetve hosszú távon melyek azok az egyéni, családi és az ellátórendszerben föllelhető támogató tényezők, amelyek segítségükre vannak helyzetük feldolgozásában.

Csökken a lehetőségek száma

A kutatás első szakasza 2002–2004 között zajlott 400 erdélyi család bevonásával. A fogyatékos gyermek/fiatal életkora ezekben a családokban 0 és 23 év között változott. A második, 2012 és 2014 között végzett felmérés során a korábban megkérdezett 400 családból 100-at kerestek fel a kutatók, a fogyatékkal élő gyermek/fiatal életkora ezekben a családokban 10 és 28 év között változott. Az első felmérés kimutatta, hogy minél súlyosabb vagy halmozottabb a gyermek fogyatékosága, annál negatívabb a szülők jövőképe. A megyeszékhelyektől a falvak felé haladva – településtípustól függően – csökkent a lehetőségek száma és repertoárja, a fogyatékkal élő gyermeket/fiatalt kisvárosi közegben nevelő családok helyzete esetenként a vidéki családokénál is kedvezőtlenebbnek bizonyult. A szülők iskolázottsága és foglalkozási státusza a fejlesztési, oktatási lehetőségekről való értesülés és a segélymegszerzés terén játszott szerepet. A megkérdezett családok jobbára hátrányos anyagi helyzetűnek bizonyultak – olyannyira, hogy a gyermek gondozásáért járó összeg több esetben akár a családi jövedelem felét is képezhette. Az anya otthon maradása, a fogyatékkal élő gyermek fejlesztéséből, speciális étrendjéből adódó költségek bizonyos családok számára komoly jövedelemkiesést jelentettek. Az előítéletek, a fogyatékos egyénekkel szembeni elutasítás gyengítették az erőforrásokat. A válaszadók azt helyezték kilátásba, hogy az az életszakasz lesz majd a legnehezebb, amikor saját erejük, egészségük hanyatlásnak indul, anyagi és elhelyezkedési lehetőségeiket pedig behatárolja a nyugdíjazási életkor elérése.

Személyi gondozó, utazási és kezelési kedvezmények

A felmérés megismétlését részben az indokolta, hogy a családok úgy vélték, gyer-

mekük kamasz-, illetve felnőttkorba való átlépése lesz a próbája szülői segítségnyújtásuknak, ugyanakkor arra is fényt derített, hogy az ellátórendszer hatékonyan működik-e, a törvények által előírt jogok valós eséllyé tudtak-e lenni. Az ANPD (Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități) országos adatai alapján az elmúlt tíz évben erőteljes eltolódás történt az arányok tekintetében a „súlyos fogyatékkal élők” kategóriájától a „hangsúlyozott fogyatékkal élők” kategóriájára felé. Az eltolódás egyik lehetséges magyarázata, hogy gazdasági megfontolások mentén megváltoztak a besorolási kritériumok. A válaszadó szülőknek keményen kellett harcolniuk azért, hogy ne veszítsék el azokat a szerény, de nélkülözhetetlen szolgáltatásokat, amelyek csak a „súlyos” kategóriába besorolt gyerekeknek, fiataloknak járnak: személyi gondozó, utazási és kezelési kedvezmények. Az otthon levők, sehowá sem tartozók aránya kissé nőtt, ami azért aggasztó, mert a 2006–2013-as állami stratégia kiemelt célkitűzése az volt, hogy a fejlesztés és foglalkoztatás iskoláskor után is folytatódjék.

Enyhe javulás a környezet viszonyulásában

Enyhe javulás tapasztalható a rokonok, szomszédok, kortársak viszonyulását illetően, az utcai járókelők részéről viszont – a fogyatékkal élő egyének életkorának előrehaladtával – csökkent az elfogadás átlagértéke. A közvélemény, a média és az egészségügy fogyatékkal élőkkel szemben tanúsított attitűdjét szintén elutasítóként élik meg a szülők, a szakemberekre, érdekvédelmi szervezetekre pedig korántsem a legfőbb segítőkként vagy bizalmasokként gondolnak. Erőforrások tekintetében továbbra is a mikrokörnyezet (családi, rokoni és baráti kapcsolatok) és a hit vezetői a listán.

A megkérdezettek továbbra is hiányolják a fogyatékkal élő gyermekek/fiatalok számára nyújtott kikapcsolódási lehetőségeket, a közlekedés és a szállítás akadálymentesítését, az időszakos elhelyezési lehetőségeket. A sor kibővült a kényes kérdésekben való tanácsadás, a 18 éves kor betöltése utáni fejlesztés és szinten tartás, az iskoláskor utáni foglalkoztatás

• Dénes Melinda: „a család van legnagyobb hatással a gyermek fejlődésére”

lok lehetőségeiről, élethelyzetéről, jövőképeiről a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Magyar Szociológia és Szociális Munka Intézetének docense, Berszán Lidia, aki arra kereste a választ, hogy változtak-e a fogyatékkal élő gyermekek nevelésének lehetőségei Romániában. Mint az intézet közleményében olvasható, a kutatás azt hivatott kideríteni, hogy a fogyatékkal élő gyermeket, fiatalot nevelő romániai családok hogyan néznek szembe a fogyatékos okozta

iránti igénnyel. A felmérések között eltelt tíz év szinte teljesen lerombolta a válaszadók azon reményét, hogy gyermeküknek pénzkereső foglalkozásból, ne pedig segélyekből kelljen boldogulnia. Az állami fogyatékosellátási rendszerrel kapcsolatban a megkérdezettek leginkább elégedetlenségüknek és csalódottságuknak adtak hangot.

Hogyan látja a helyzetet egy speciális nevelési igényű gyermekekkel foglalkozó pedagógus

A fenti tanulmány ismeretében felkerestük Dénes Melinda Andrea nagyváradi gyógypedagógust, hogy ossza meg tapasztalatait a hátrányos helyzetű gyermekek helyzetéről és jövőképéről. A szakember kérdésünkre örömmel újságolta el, nemrég egy volt tanítványával találkozott, aki elmesélte, hogy tanulmányai befejeztével férjhez ment, gyermeket szült, egy varrodában munkahelyet is talált. A gyógypedagógus szerint a lány boldognak tűnt, ugyanakkor ő is elégedettséget érzett, hiszen jó látni, hogy egy speciális nevelési igényű fiatal is be tud illeszkedni a társadalomba, annak aktív részévé tud válni.

„Enyhe javulás tapasztalható a rokonok, szomszédok, kortársak viszonyulását illetően, az utcai járókelők részéről viszont – a fogyatékkal élő egyének életkorának előrehaladtával – csökkent az elfogadás átlagértéke.”

A szakember ugyanakkor azzal szembesített bennünket, hogy ez nagyon ritka eset, és felhívta a figyelmet a többi hátrányos sorsú fiatal helyzetére. Elmondta, habár a törvények utat nyitnak a több szinten történő integrálási törekvéseknek, ez az út nagyon rögos, így nem könnyű eldönteni, hogy ki merre induljon, kik tudják felkarolni a hátrányos helyzetű fiatalokat, illetve hogyan viszonyul hozzájuk a társadalom. „Ezekre a problémákra állandóan keresünk a megoldásokat, próbáljuk felkészíteni a fiatalokat, akik idővel kikerülnek majd az intézmény biztonságot nyújtó falai közül a való életbe” – fogalmazott Dénes Melinda Andrea. Hozzátette,

nyilvánvaló, hogy a hátrányos helyzetű fiatalokat a család indítja el az úton, ők hozzák meg azokat a döntéseket, amire a gyermek nem képes; ezért ők vannak a legnagyobb hatással a gyermek fejlődésére és a későbbi boldogulására is. „A szülő akármennyire is igyekszik, egy-maga kevés ahhoz, hogy megbirkózzon a nehézségekkel, szüksége van oktatási, szociális és egészségügyi támogatásra is. A romániai tanügyi rendszer az utóbbi években rengeteg változáson esett át (pl. reformok sorozata, intézmények átszervezése), amivel segíteni próbál a speciális nevelési igényű gyermekeknek” – mutatott rá a szakember.

A gyógypedagógustól megtudtuk, hogy a legtöbb támogatást addig kapja a gyermek, amíg iskolába jár: biztosítják számára az ingyenes szállítást és étkeztést, díjtalanul juthat tanszerekhez és orvosi ellátáshoz. Emellett több intézményben engedélyezik a korai fejlesztő csoportok beindítását, a speciális tanintézmények nagy összegeket kapnak korszerűsítésekre (liftek beszerelése, iskolai mosdók átalakítása, speciális fejlesztőtermek kialakítása). Ugyanakkor az is tény, hogy a vidéken élők lehetőségei korlátozottak, mivel ők csak bentlakásos speciális intézményt választhatnak fogyatékkal élő gyermekük lakhelyeül. Sok esetben az ingázás sem jó megoldás, mert bár a szállítási költségeket megtérítik, de egy súlyosan fogyatékkal élő gyereket buszon vagy vonaton utaztatni nagyon körülményes, éppen ezért a szülők saját járművükkel hozzák-viszik őket, amely szintén drága – mondta Dénes.

Romboló előítéletek

A nagyváradi gyógypedagógus úgy látja, hogy a fogyatékos gyermek sorsát gyakran az is nehezíti, ha a család hátrányos anyagi helyzetű, a szülők kevésbé iskolázottak, illetve nem megfelelően informáltak a lehetőségek terén. „Mindezek ellenére a családok nyitottak bármiféle együttműködésre, és támogatják sérült gyermeküket lehetőségeik szerint” – hangsúlyozta a pedagógus.

A gyógypedagógus szerint fontos tényező a társadalmi elfogadás. Sok esetben ugyanis a fiatalnak hiába van szakmája, akarata és megfelelő családi háttere, ha az előítéletek ezt mind lerombolják. „Az előítélet ugyanis óriási, döntő erővel bír, így hát ne legyünk meglepve, ha idővel a sok sikertelenség miatt a fiatalok feladják a beilleszkedési küzdelmet. Minél súlyosabb vagy halmozottabb a gyermek

fogyatékosága, annál negatívabb a szülők jövőképe, mivel a lehetőségek is korlátozottak. A nagyon beteg gyerekek állandó felügyeletet igényelnek, orvosi ellátást, terápiás fejlesztéseket, és anyagilag is többbe kerülnek a társadalomnak” – magyarázta a nagyváradi pedagógus. Azt is elmondta, hogy amikor a súlyosan vagy a halmozottan sérült gyermek befejezi iskolai kötelezettségét, a szülő egyedül próbál boldogulni, hiszen onnantól kezdve az állam elengedi a kezüket. Így nem csoda, hogy a szülők sokszor úgy érzik, hogy cserbenhagyták őket. Romániában

„A legtöbb foglalkoztatóközpont csakis autista, Down-szindrómás és pszichikai betegségekben szenvedő felnőtteket céloz meg. A súlyos fogyatékkal élők a legtöbb esetben csak a mikrokörnyezet segítségére támaszkodhatnak.”

ugyanis nagyon kevés az olyan központok száma, amelyek fogyatékkal élő felnőtteket foglalkoztatnak, és szintén kevés ilyen központ részesül állami támogatásban, pedig igény lenne rá. „Ezzel akkor szembesülünk igazán, amikor a szülők megkérdezznek bennünket, pedagógusokat, hogy milyen lehetőség nyílik arra, hogy a fejlesztés és foglalkoztatás iskoláskor után is folytatódjék. Sajnos a válasz nem az, amire számítnak: a legtöbb foglalkoztatóközpont ugyanis csakis autista, Down-szindrómás és pszichikai betegségekben szenvedő felnőtteket céloz meg. A súlyos fogyatékkal élők és a hangsúlyozottan fogyatékkal élők a legtöbb esetben csak a mikrokörnyezet segítségére támaszkodhatnak” – mondta a szakember. Dénes Melinda Andrea felhívta a figyelmet, a törvények által előírt jogok csak akkor jelenthetnek valós esélyt, ha betartjuk őket, félre tesszük az előítéleteket és olyan értékek szerint élünk, mint a becsület, szolidaritás, szeretet és elfogadás. „Igyekezzünk hát eszerint élni mindennapjainkat, így jobba és igazságosabbá tegyük környezetünket” – mondta a szakember.

SZATMÁRI BENCE

Bábszínházi világnap a kolozsvári Puck Bábszínházban

Bábok és világok

Nincs olyan napja a naptári évnek, amikor valakik ne ünnepelnének vagy hívnák fel a figyelmet egy mesterségre, egy betegség megelőzésére, a természeti adottságaink védelmére, a szociálisan hátrányos helyzetűekre, avagy a vallásos, kulturális és etnikai értékekre. Ugyanakkor már megmosolyogtató, hogy a kézműsásnak is van világnapja, a lakáskultúrának, az origaminak, a dadogásnak, sőt a lemezlovasoknak, a DJ-knek is.

Nem meglepő tehát, hogy az ezredfordulón, 2000-ben németországi kongresszusán úgy döntött a Nemzetközi Bábművész-szövetség, hogy a színházi világnap mintájára legyen a bábosoknak is egy külön ünnepe.

A báb mint segítő szellem

„Akkor már joggal éreztük úgy, hogy ez a műfaj nagykorúvá vált. Minden más színháznál szélesebb korosztálynak játszik. Fiataloknak, öregeknek, felnőtteknek, kamaszoknak, gyerekeknek, néha még csecsemőknek is. (...) Dadi Pudumjee, a Nemzetközi Bábművész-szövetség mostani elnöke azt mondta: a mi ünnepünk csakis akkor lehet, amikor az egész földkerekségen mindenütt süt a nap. Ez pedig március 21-én van, a tavasz első napján.” – vallotta a tavalyi világnapon Balogh Géza rendező, az UNIMA nemzetközi és magyar vezetőségének tagja.

Kétezerből tehát a bábszínházak tagozatvezetői és színészei minden évben összedugják a fejüket, hogy kitalálják, mivel lepják meg szeretett közönségüket. 2018-ban a Budapest Bábszínház egy rendhagyó felkéréssel kereste meg a magyarországi és Magyarország határain kívül található bábszínházakat. A bábszínházi világnap betűit elosztották a különböző színházak között, minden bábszínház sajátos formát kellett adjon az illető betűnek, majd az eredményt visszaküldte. A kolozsvári Puck Bábszínház a második B betűt kapta.

Idén a nemzetközi üzenetet egy sokoldalú, kameruni-elefántcsontparti művész, Werewere-Liking Gnepo írta. Az 1950-ben született alkotó 1975 óta Elefántcsontparton él, mintegy harminc

Fotók • POP OANA RAMONA

Kérdezz, felelek. A kolozsvári világnapon a bábkereső játék keretében a gyerekek a bábót és a színészt is vallathatták

kötete jelent meg sokféle műfajban, köztük regények, novellák, esszék, versek, művészeti könyvek. 1968 óta festőművészként is aktív, számos kiállítása volt világszerte. Dramaturgként is dolgozik, innovatív bábos, rendezőként több összművészeti, afrikai operának nevezett produkciót vitt színre, közülük jónéhány több kontinensen is turnézott. Mindezek mellett színésznőként és rapperként, sőt egy afrikai beavatási rítusokon alapuló tréningmódszer kidolgozójaként is ismert. Ez a szerep lehetővé tette, hogy a problémás szociális körülmények közül származó fiatalok százait támogassa, társadalomba való integrálódásukat segítse, és vezető egyéniségekké alakítsa őket. Világnapi üzenete egy vers, amelyben a báb szakrális tradícióira utal, hiszen a báb akár őseket, segítő szellemeket is reprezentálhat, és arra, hogy bármiből, akár gyökerekből, levelekből, kövekből is készülhet báb. De ami életre kelt, az az animáció, az átlélekesítés, és amíg animáljuk, mozgatjuk a tárgyat, addig annak önálló élete, személyisége van. Ha pedig a bábról beszélünk, épp az előbbiektől, a teremtésről is beszélünk kell, és nem feledkezhetünk el arról sem, hogy gyermeki szemmel csodálkozunk rá ezekre.

A 2018-as bábszínházi világnap magyar üzenetét Fodor Tamás színész, rendező írta, és elsősorban a bábszínház alkotóihoz címezte: „Nem kell hinned a lélekvándorlásban, hogy elhidd, tovább élsz abban a kis figurában, ami megmozdul a kezeden, a kezéd által. Ha csak gondolsz rá, megrezdülnek az idegek, katog az agyad, lüktet a szíved, zsonganak a zsigerek. És ha képes vagy rá, hogy érzékennyé munkáld a tested, egyszerre lehetsz magad is, ő is: a kicsi vagy óriási figura. Amíg az maradsz, aki vagy, meglátod, azzá válik ő is, aki vagy. Egy percre megérezitek a teremtés csodás ízét, zenélni kezd a tér, tótágast áll az idő. Nem kell grimaszokat vágni, mint a rossz ripacsnak, nem kell műszárnyakat magadra csatolnod, mert a lélegzetteddel emelkedik a báb, elsodródtok a földtől, sebesebben száguldhatsz, mint a rakéta, meghódíthatod a világot... s mindeközben, ha akarod, egyre szilárdabban állsz a valóság talaján. Ne rettenj meg a kudarcoktól, kinlód ki a könnyedséget! Csak örökös kíváncsisággal, kutatással és kereséssel kerülhetsz az alkotás áldott állapotába. (...)” Fodor Tamás üzenete végén a befogadókhhoz szól: „Ti, akik nézitek, szippantatok jó mélyet, titokban morzsoljátok el

a szemetekben azt a pici könnycseppet, aztán jót nevesetek magatokon és az osztóbakon. (...)”

Merész és pajkos játék Kolozsváron

A kolozsvári Puck Bábszínház, akár névadója, a szentivánéji manócska, valami komisz, merész és pajkos játékkal kívánta idén is megörvendeztetni a gyerekeket, szülőket és nagyszülőket, így interaktív bábkereső sétára, tombolával fűszerezett gyerekkoncertre, és a *Kolozsvári mesék* bábelőadásra hívta március 20–21-én Kolozsvár lakóit. A bábkereső játékra már másodikjára került sor, és minden bizonnyal a jövő évben is részt lehet venni rajta. A játék lényege az volt, hogy a gyerekek és kísérőjük a város hat különböző helyszínén megtaláljanak egy-egy bábszínészt. Mindegyik bábszínésznél volt egy-egy báb, és a gyerekek fel kellett tenniük egy-egy kérdést a bábnak, illetve a bábszínésznek. A sétára vállalkozók az Életfa Családsegítő Egyesülettől indultak és egy vázlatos térkép segítségével, valamint a színészek útbaigazítása nyomán kellett eljutniuk az alsóvárosi református egyházközséghez (Kétágú templom), a Koffer könyvesbolt és kávézóba, a János Zsigmond Unitárius Kollégiumba, az 1568 Bistróba, az evangélikus-lutheránus egyházhoz, hogy végül megérkezzenek a Puck Bábszínházba. A bábszínészes helyszíneken találkozni lehetett Micimackóval, Pinokkióval, Mátyás királlyal, Violával és a Huszárral a *Ha én lennék Mátyás király* előadásból, valamint Kölessel, az Anyával és Nagypával a *Kolozsvári mesék* előadásból. A bábszínházba érkezőket Bertóti Johanna várta a *Fütyülünk a világra* című gyerekkoncertjével, melynek záróakkordja az Idea és Koinónia Könyvkiadó könyvadományainak köszönhetően megrendezett tombolajáték volt. Március 21-én a Zágoni Balázs tollából származó történeteket színpadra állító *Kolozsvári mesék* bábelőadást játszottuk. Nagyon nehéz megállapítani, hogy egy rendezvény mekkora hatást gyakorol a résztvevőkre, de bízunk benne, hogy a Puck Bábszínház mind a világnapon, mind a hétköznapi napokon és hétvégeken megérinti annyira a gyermeki lelkeket, hogy az tápláló, gyönyörködtető és fejlesztő legyen.

KOCSIS TÜNDE
irodalmi titkár, Puck
Bábszínház

• A teremtés csodás ízét érezhették meg a bábszínházi világnapon részt vevő gyerekek

Ráduly-Zörgő Éva pszichológus tartott előadást a pubertáskorról

Tanács felnőtteknek: ne oktassuk ki, inkább hallgassuk meg a kamaszokat

A pubertáskor nem a kamasz bűne – ha ezt tartjuk felnőttként szem előtt, és a gyerekünk/tanítványunk ezen „harmadik születését” szeretettel kezeljük, akkor már egészen elfogadhatóan vizsgáztunk. Azért az sem árt, ha ebben az időszakban inkább fülünk van, és nem szánk. Ráduly Zörgő Éva nevelési szakpszichológus a kiskamaszkorról.

El fog múlni – mantrázhatjuk szülőként, amikor gyermekünk életében beköszönt a pubertáskor, márpedig ez minden gyermek és szülő életében elkerülhetetlenül bekövetkezik egyszer. Sokszor rémálomnak tűnhet, amikor mordulás a válasz

maga sem. Vigasztaljon minden érintettet valamelyest a tudat, hogy ennél biztosan egyszerűbb hát a kamasz szülőjének, tanárának lenni. Ám míg a szülő tudja tudhatja, hogy egy, két, három, sok gyermeke minden kamaszkora egyszer csak véget ér, egy tanárt jó eséllyel egész pályáján végigkíséri a jelenség: mindig tanít majd kamaszokat, rendkívül hasznos hát, ha időnként összefoglalót kap, esetleg újabb fogódzókat a minden érintett fél számára leginkább hasznos „túléléshez”. Ebben volt szülők és tanárok segítségére Ráduly-Zörgő Éva nevelési szakpszichológusnak a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégiumban a télen elhangzott előadása.

lyos korban biológiailag ott tartanak, ahol régebben 6-7. osztályosan. A látható külső elváltozásokra – és általában mindenre – az interneten keresnek választ, ahol aztán nem megfelelő magyarázatokat, tartalmakat találnak, sokszor nem is értik. Igen hamar pornográf tartalmak is előkerülnek, például előfordult, hogy ilyen okból már második osztályban szükségessé vált a szexuális felvilágosítás – számolt be saját tapasztalatáról Ráduly-Zörgő Éva.

A kamaszok hirtelenkedése, sztereotípiája sem írható igazából az ő számájukra, hiszen gyors és sajátos fejlődésen megy át az idegrendszerük: a hom-

• Ráduly-Zörgő Éva: „a kamaszok generációi bizonyos tekintetben nem egyformák”

ártatlan „jó reggeltünk”, vagy amikor be sem tudunk lépni a kamasz szobájába a földet legalább arasznyira ellepő fölöttébb szükséges összevisszaságból, ahol viszont csemeténk állítólag pontosan tudja, mit hol talál (na persze...), és ez még mind semmi. No, de képzeljük csak el, micsoda rémálom lehet a kamasznak a saját bőrében lenni: pillanatokon belül öntik el az érzelmek, a levertségből percek alatt lehet lelkesedő öröm és fordítva, ráadásul úgy tör rá a féktelen boldogság után a fekete és végzetes lehangoltság, hogy nem is tudja, mi történt vele. Úgy felnőtt, hogy gyermek, és úgy gyermek, hogy felnőtt akar lenni. Ki értheti ezt? Ő

Főjön a levében!

Örök érvényű probléma a kamaszkor, ezt illusztrálta egy idézet, amely így kezdődik: „A mai fiatalok neveletlenek, nem tisztelik a tekintélyt...” Bárki mondhatná, hogy ez a megállapítás az imént hangzott el, de ha a nagymamát megkérdezzük, szerinte az ő szülei mondták neki annak idején, miközben a jó öreg Szókratészről származik, aki 2500 évvel ezelőtt élt. Akármilyen örökérvényű küszködés is legyen a felnőtté válásnak ez a kulcsfontosságú időszaka, a kamaszok generációi bizonyos dolgokban mégsem egyformák, így aztán az egyébként is kontraproduktív, de sokszor rossz beidegződésből csak úgy előrángatott „bezzegelés” sem állja meg a helyét a kamaszokhoz való viszonyulásban. Azontúl, hogy minden fiatalnak egyéni fejlődési ritmusa van, a fiúk és a lányok kamaszkora között is létezik különbség, ugyanakkor a digitális bennszülöttek, a Z generáció mentálisan gyorsabban fejlődik, mint a korábbi generációk, érzelmileg viszont nem. A testi változások is megnehezítik a fiatalok helyzetét, ráadásul jelentősen felgyorsult a testi érése, ma már 4. osztá-

„Általában a gyermekek és különösen a kamaszok esetében oly fontos érzelmi biztonságot a pontos, betartható szabályok (óvakodjunk attól, hogy egész »törvénykönyvet« alkosunk), a következetesség adja. A kamaszokkal való kapcsolatban fontos az őszinteség, az érzések tiszteltében tartása.”

loklebeny „lemerad”, ezért születnek az elhamarkodott döntések, és hiányzik vagy szegényes a kockázatelemzés. Nem segíti a kamaszokat az iskolák órarendje sem, ugyanis a 8 órai kezdés túl korai a megváltozott napi ritmusukhoz – ebben az életkorban szinte mindannyian „baglyokká” válnak, sokaknál ez az állapot a kamaszkorral együtt elmúlik, ám egyesek azután is így maradnak.

A biológiai változásokhoz társulnak az érzelmi sajátosságok: a kamaszok

váratlan, gyors hangulatingadozásokra képesek, elfogódottak, sokszor zavarba jönnek, szélsőséges érzelmi megnyilvánulásaik vannak, érzékenységük fokozott, ellenszegülnek, makacskodnak, dacosak, türelmetlenek, néha gorombák és modortalanok, vagy időnként magukba fordulnak, bezárkóznak. A kamaszok nehezen uralkodnak magukon, problémás helyzetben nem adnak maguknak időt, nem gondolkodnak, hanem azonnal ventillálják, reagálják, levezetik a helyzetet, empátia- és önkontrollhiány mellett „érzelmi inkontinenciában” is szenvednek. Ha fokozott érzelmi töltetű helyzetbe kerül, reakcióit tekintve a kiskamasz visszacsúszik az óvodás szintre. Ilyenkor jó emberismerettel és helyzetfelismeréssel kell a felnőttnek eldöntenie, hogy melyik a jobb választás: van, amikor és a kivel beszélni kell, van, akit kell hagyni egy kicsit főni a levében.

Mindezekhez sajátos viselkedésbeli megnyilvánulások is társulnak. Már a kiskamaszoknak is tágul az érdeklődési körük, ezt lehetőségként meg kell ragadni, hasonlóképpen rávezethetjük, hogyan használják jól a kütyüket, amelyek nélkül látszólag nem bírnak megenni. Az aktív, segítőkész magatartás gyakran váltakozik passzivitással, amit tévesen lustaságnak titulálunk, bár a növekedéshez, intenzív fejlődéshez szükséges energiaszükségletre van csupán szükség a kamasznak. A család helyett szívesebben van a kortársaival (hívjuk meg magunkhoz őket), ki akarja próbálni magát (ne óvjuk mindentől), önállóan, függetlennek akar mutatkozni, szabadságot követel (közben nem mos, mosogat stb.), titkolózik (ha nyitva a kommunikációs csatorna, akkor komoly ügyben a felnőttökhöz fordul), erős igazságérzete van (minden fekete vagy fehér), életre szóló barátságokat köt (sokszor csalódik), szembeszegül a családi hagyományokkal (később visszatérnek, ha ezek az értékek stabilak voltak).

Mit tegyenek a felnőttek?

Mit tehetnek a szülők, tanárok – erről is szól az előadó. Beszélgezzünk a fiatalokkal. Semmiképpen ne bíráljuk a külsőjüket, ne tegyünk erre vicces megjegyzéseket, esetleg nagyon finoman és csak négy szemközt. Értékeljük pozitívan a kamasz változásait, és legyünk tudatában annak: az egészséges életmódra mi magunk szolgálhatunk pozitív mintával. A kamaszokat élenként érdeklí a szexualitás, beszélni kell velük

• Útkeresők, útra indulók. A kamaszok függetlennek szeretnek mutatkozni

erről tapintatosan és figyelve egymás reakcióit, de csak miután magunkkal tisztáztuk, hogy felnőttként nem szorongunk tárgyalni erről a témáról.

Felnőttként segíthetjük a környezetünkben élő kiskamaszt érzelmi és viselkedési szempontból. Figyeljünk oda arra, hogy jelezzünk vissza a kamasznak, amikor valamit jól csinál, és ne magát a gyermeket dicsérjük ilyenkor, hanem a tettét, az igyekezetét, és önmagához mérjük, ne másokhoz. A leghatékonyabb kommunikációs forma ebben a korban az értő figyelem és az énközlés, nagyon leegyszerűsítve legyen inkább fülünk, ne legyen szánk. Szolgáljunk mintával kudarckezelésre, beszéljünk a sikertelenségekről, tanuljunk belőle, igyekezzünk felismerni a kudarc valódi okát. A gyermek érezze, hogy elmondhatja, ha valamit tett, és nincs büntetés, legfeljebb következménye van a tétének. Ehhez viszont tájékozódni kell a különféle konfliktuskezelési technikákról, amelyekből a szakemberek mára többfélét is kínálnak (pszichodráma, resztoratív technikák stb.) Egyébként a gyermek szándékunk ellenére igen könnyen büntetésként, megszégyenítésként élheti meg az úgynevezett „következményt”, és ez csak tovább fokozza az alapérzést, az alaphelyzetet, ami a kezelni kívánt ügyet kiváltotta. Életkorhoz, egyéniséghez illeszkedő reális elvárásokat támasszunk velük szemben – az előadó szerint a kooperatív módszer például akár harmincas létszámú osztályközösség esetében is alkalmazható. Általában a gyermekek és különösen a kamaszok esetében oly fontos érzelmi

biztonságot a pontos, betartható szabályok (óvakodjunk attól, hogy egész „törvénykönyvet” alkossunk), a következetesség adja.

A kamaszokkal való kapcsolatban fontos az őszinteség, az érzések tiszteletben tartása, a higgadság megőrzése, partneri (nem baráti!) viszony kialakítása, az önállósági törekvéseik és felelősségvállalásuk támogatása (a keretek tiszteletben tartásával), a fiatalba vetett bizalom, együttműködés a családban és az iskolával. Igen jelentős az érzelmi biztonság kialakítása – ugyanakkor szülőként óvakodni kellene attól, hogy drónszülőkké, borostyánszülőkké váljunk.

Ráduly-Zörgő Éva kérdésre válaszolva elmondta: bár minden kamasz külön egyéniség, általában akkor válhat szükségessé szakemberhez fordulni, ha olyan megnyilvánulásokat érzékelünk, amelyek nagyon erősen eltérnek a normáktól, és hosszú ideig tartanak. Ilyenek például a szélsőséges magatartászavarok (állatkínzás), rombolás, gyújtogatás, állandósult hazudozás, lopás, provokatív viselkedés, valamint az érzelmi zavarok, mint a szorongások, hangulatzavarok.

A téma iránt hangsúlyozottabban érdeklődők számára több hasznos olvasnivalót ajánlott az előadó, így például Jensen E. Frances – Amy Ellis Nutt *A kamasz agy* (2016), Susanne Vallieres *Pszichotrikkók kamaszokhoz* (2013) című köteteket.

KEREKES EDIT

Felavatták a szatmárnémeti Hám János-iskola parkudvarát, játszóterét

Iskoláink megerősítése a jövőről szól

Akkor beszélhetünk jövőről, ha az építkezés két vetülete, a közösségi értékek meg- és újrateremtése, valamint az anyagi világban való építkezés szerencsésen találkozik – hangsúlyozta a szatmárnémeti Hám János Római Katolikus Teológiai Líceum parkudvarának avató ünnepségén Kelemen Hunor az RMDSZ elnöke március végén.

„A csodával határos módon tudtunk megmaradni”

Építkezni jó, építkezni kell, építkezni köteleességünk – fogalmazott az RMDSZ elnöke, aki arra is rámutatott, mérhető, értékelhető teljesítmény mindaz, amit a magyarok az elmúlt ezer esztendőben a Kárpát-medencében alkottak. „De ha arra gondolok, hányszor lerombolták, elvették, elraborták mindazt, amit építettek elődeink, akkor azt mondhatjuk: szinte a csodával határos módon tudtunk megmaradni és talpra állni” – nyomatékosított Kelemen Hunor, aki úgy fogalmazott, az anyagi vetületnél fontosabb a nemzet- és közösségépítés. Rámutatott, bár az elmúlt ezer esztendőben nemegyszer megtorpantak, mindig volt erő, hit és elv, amely a legnehezebb pillanatokban is újrakezdésre, felállásra készítette a közösséget. Így volt ez az elmúlt harminc esztendőben is, amikor újrateremtették és visszaszerzték az iskolákat, templomokat, intézményeket, megerősítették a közösségi identitást. Ez azt jelenti, hogy a magyar közösségnek van jövője, magyarként akar megmaradni.

„Ez az iskola és új játszótere, mindazok az iskolák, amelyeket újraépítettünk és megerősítettünk, a jövőről szólnak, nem a múlttól. Arról, ami előttünk van, a következő nemzedékekről” – összegzett Kelemen Hunor, aki azt kívánta a partnerek partnerek maradassanak, az elkezdett terveknek pedig legyen folytatásuk.

A játszótéravatón jelen volt Seszták Miklós, Magyarország nemzeti fejlesztési minisztere, Schönberger Jenő szatmári megyéspüspök, Kereskényi Gábor, Szatmárnémeti polgármestere és Patak Csaba, a Szatmár Megyei Tanács elnöke. A lehetetlen kétségbevonására

Fotók • GÖNCZY TAMÁS

• Lendület. A személyiségformálódást is segíti a sporteszközök használata

biztatta Seszták Miklós nemzeti fejlesztési miniszter a Hám János Római Katolikus Gimnázium diákjait és tanárait a felavatási ünnepségén. Az iskolaudvarba, valamint a Boldog

Scheffler János nevét viselő rehabilitációs és terápiás központ udvarába, és a Szent Alajos-konviktus udvarába a Szerencsejáték Service Nonprofit Kft. és a Magyar Villamos Művek Zrt. telepített összesen 22 millió forint értékben játszótereket és kültéri sporteszközöket.

Test és lélek egyensúlya

A miniszter a magyar kormány Szatmárnémetihez legközelebb lakó tagjaként köszöntötte az egyházi iskola közösségét. Muhammad Ali világbajnok ökölvívót idézve jelentette ki: A lehetetlen csupán egy nagy szó, amivel a kis emberek dobálóznak, mert számukra könnyebb egy készen kapott világban élni, mint felfedezni magukban az erőt a változtatásra. A lehetetlen nem tény, hanem vélemény. A lehetetlen nem ki nyilatkoztatás, hanem kihívás. A lehetetlen lehetőség. A lehetetlen múltó pillanat mindenkinek. A lehetetlen nem létezik.”

„Bár az elmúlt ezer esztendőben nemegyszer megtorpantak, mindig volt erő, hit és elv, amely a legnehezebb pillanatokban is újrakezdésre, felállásra készítette a közösséget. Így volt ez az elmúlt harminc esztendőben is, amikor újrateremtették és visszaszerzték az iskolákat, templomokat, intézményeket, megerősítették a közösségi identitást.”

Arra biztatta a jelenlévőket, hogy ha valaha azt éreznék, hogy nem lehet valamit megcsinálni, jusson eszükbe ez az idézet vagy ennek valamelyik része. Megjegyezte: papgyerekként pontosan tudja, hogy mit jelentett egyházi vonalon fejleszteni a szocializmusban, mit jelentett ugyanez Magyarországon egy szocialista kormány idején, és mit jelent most, amikor polgári kormány irányítja az országot. Kereskényi Gábor, Szatmárnémeti polgármestere a magyarországi támogatás kapcsán megemlítette: jó tudni, hogy nem vagyunk egyedül. Ádám István Csaba iskolaigazgató arról beszélt, hogy a játszótérek és sporteszközök nemcsak a diákok testi fejlődéséhez, hanem személyiségük formálásához is hozzájárulnak. Hasonló gondolatokat fogalmazott meg a játszótér és az eszközöket megáldó Schönberger Jenő megyéspüspök is. Azt a nézetét is hangoztatta, hogy a test, az erőnlét fejlesztése a lélek egyensúlyára is kihat. A Hám János Római Katolikus Gimnázium diákjai látványos bemutatóval vették birtokba a sporteszközöket és a játszótér.

Hírösszefoglaló

• Játszótéravató. Birtokba vették a Hám János-iskola diákjai a mászókákat

Felújították a szatmárnémeti Kölcsey Ferenc Főgimnázium épületét

A következő négy száz évhez kívánt sikert Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes március 14-én Szatmárnémetiben a Kölcsey Ferenc Főgimnázium felújított épületének avatóünnepségén. A római katolikus egyházi tulajdonban levő iskolaépület felújítását a magyar kormány 700 millió forinttal támogatta. Ünnepi beszédében Semjén Zsolt Szatmárnémetinek a magyar történelemben játszott szerepét, majd a szatmárnémeti magyar oktatás történetét idézte fel. Kijelentette: a felújított intézmény elődei már akkor oktatták a szatmárnémetieket, amikor Shakespeare még élt, Galilei a Jupiter holdjait figyelte, és Johann Sebastian Bach még meg sem született. Semjén kijelentette: nem személyének, hanem annak a magyar kormánynak jár a köszönet, amely nyolc éve a figyelme fókuszába helyezte a nemzetpolitikát. Megjegyezte: a nemzetpolitika fogalmát gyakran el kell magyarázni, hiszen a magyarság számára ez mást jelent, mint a dánok, svájciak vagy portugálok számára. „Minket a sors egy pluszfeladattal is ellátott, kötelezettséget rótt ránk” — magyarázta, utalván a magyar nemzet szétszakítottságából fakadó feladatokra.

Kijelentette: a magyar gazdaságpolitika sikerességének köszönhetően ma már lehetőség van arra, hogy az anyaország konkrét anyagi eszközökkel is segítse a határon túl élő nemzeti közösségeket. A román kormány kisebbségi oktatásért felelős államtitkára, Kovács Irén Erzsébet azért mondott köszönetet a

magyar kormánynak, hogy szívügyeként tekint a romániai magyar oktatásra. Az államtitkár azt is méltányolta beszédében, hogy Szatmár megyéből nem kap panaszokat, itt harmonikusan fejlődhet a magyar nyelvű oktatás. Pataki Csaba, a Szatmár megyei önkormányzat elnöke arra figyelmeztetett, hogy amíg vannak magyar gyermekek, addig érdemes megjavítani a tetőt, az épületet. Hozzátette: az iskolafelújítás hitet adott a szatmárnémeti magyaroknak. A Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) színeiben megválasztott politikus kijelentette: folytatódik az együttműködés „a nemzet kormányával”, és „amikor kell a szatmári magyarok ott lesznek, hogy ilyen kormányuk maradjon”. Kereskényi Gábor, Szatmárnémeti RMDSZ-es polgármestere is azt hangoztatta: a magyar kormány támogatásával újult meg az iskolaépület, és „ahogy ők mellettünk állnak, mi is mellettük állunk”. Călin Durla Szatmár megyei főtanfelügyelő abban látta a szatmári magyar oktatás sikerének titkát, hogy a kölcsönös tisztelet és a professzionalizmus jellemzi a tanfelügyelőség kapcsolatait a római katolikus egyházzal, valamint a város és a megye vezetőivel. A felújított épületet Schönberger Jenő római katolikus püspök áldotta meg. Az eredetileg református tanintézetként alakult gimnázium nyolc éve költözött a római katolikus egyháznak visszaszolgáltatott épületbe. Szatmárnémeti reprezentatív magyar iskolájában ma 1071 gyermek tanul.

Az önismeret mint egyfajta pszichológiai jogosítvány az eligazodáshoz (1.)

„Mint tanuló gyermek, az iskolában mindenekelőtt azt szeretném megtanulni, hogy ki vagyok én” – Pistike, 7. osztályos

Testi, lelki jelenségek megismerése

Az önismeret fejlesztését a gyermek- és ifjúkor síkján a szokványos iskolai tevékenységek révén manapság egyre jobban körülhatárolódó, s egyáltalán nem elhanyagolható pedagógiai célkitűzés-ként közelíthetjük meg. Az általános személyiségfejlesztés keretében az alap tudás, a kommunikációs és a viselkedési készségek, valamint az aktivitási képességek, illetve az ún. alapkompeticák kibontakoztatása mellett az olyan lényeges pszichikus képződmények céltudatos fejlesztése, mint amilyen az önismeret egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert. Elvitathatatlan annak cél-szerűsége, hogy a lexikális (deklaratív) vagy tartalmi tudás kialakítására fektetett törekvés mellé felzárkóztassuk az önismeret, s minden ahhoz kapcsolódó vagy abban már eleve benne foglalt pszichikus részképződmény fejlesztését tekintő elköteleződést is. Az önismeret fejlesztése mint specifikus pedagógiai feladat voltaképpen abból a lényeges, olykor évtizedeket felölelő egyéni élet-célből fakad, amely az önnön személyes emberi minőség jellegének, a humánlén-yeg természetének, illetve a saját testi és lelki jelenségek milyenségének megismerési szükségletére vonatkozik.

Az ezerarcú önismeret

Az önismeret köztudottan önnön alapvető tulajdonságaink, mindenekelőtt nyilván magatartás- és aktivitásdetermináns értékű (akarat, jellem, érzelmi, értelmi stb.) vonásaink és folyamataink, valamint tudáskapacitásunk, illetve erőforrásaink, cselekvő- és hatóképességeink mentális megragadása, feldolgozása, tudatos és elmélyült megértése, de ugyanakkor éber és élményszerű megélése. Könnyen belátható, hogy itt alapvetően a fizikai és pszichikus jellemzőinket, emberi erősségeinket és gyengeségeinket tekintő ismereteinkről, végső soron egész önmagunk bonyolult teljességére vonatkozó rálátásunkról, valamint átfogó értékelő információs állományunkról van

• Az énkép és az önértékelés a fejlődési szakaszok mentén stabilizálódik

szó. Ennek az információs állománynak az alapján bontakozik ki egy sajátos végső pszichikus képződmény, éspe-dig az úgynevezett énkép, amely nyilvánvaló módon különböző fejlettségi, rendszerezettségi és integráltsági szinteket érhet el. Az önmagunkra (testi jellemzőinkre, lelki tulajdonságainkra, értekeinkre, ismereteinkre, gondolatainkra, érzéseinkre, szükségleteinkre, vágyainkra, képességeinkre, készségeinkre, szokásainkra, szerepviselkedéseinkre, aspirációinkra, attitűdjeinkre, indítékainkra, meggyőződéseinkre stb.) vonatkozó sokféle (többnyire másoktól érkező, illetve személyesen megszerzett) információ az énképben, mint specifikus és roppant összetett pszichológiai jelenségben, egyetlen jól körülhatárolt komplex és dinamikus egészes aktuális tudássá integrálódik. Eme tudásnak jelentős motivációs és viselkedésszabályozó funkciója van, hisz annak alapján az egyén képes önmagáról gondolkodni, testi-lelki önmagát jellemezni, és a jellemzők függvényében eljárni és cselekedni, önmagához érzelmileg viszonyulni, önnön emberi lényegét mentálisan reprezentálni (énreprezentációt alkotni), és ennek alapján a szociális miliőben jellegzetesen, egyéni érdekeit követve megnyilvánulni.

Lelki folyamatok belső dinamikája

E tudás alapján az egyén részletesen és pontosan le tudja írni például önnön személye alapvető testi-lelki jellemzőit, azokat helyes és elmélyült megértés alapján értékelő módon pontosan meg tudja ítélni. Ennek a sajátos tudásnak két kardinális rétegét lehet elkülöníteni, éspe-dig: az egyik réteg a saját személyre vonatkozó aktuális és releváns információkat tartalmazza, a másik pedig az információk érzelmi értékét és megítélését, valamint értelmi értékelését, ami tulajdonképpen nem egyéb, mint az úgynevezett önértékelés.

Mind az énkép, mind az önértékelés alapvető strukturális elemeiben a gyermek- és ifjúkori fejlődési szakaszok mentén többé-kevésbé stabilizálódik, de az elkövetkezőkben, számos rész-aspektusában tovább fejlődik, és egyre szervesebben integrálódik. Jól látható, hogy az önértékelés esetében, az iskoláskor síkján voltaképpen nem egy állandósult merev állapotról van szó, hanem egy bizonyos belső dinamikussággal rendelkező rugalmas és folyamatosan finomodó lelki képződményről. E téren azonban az alapvető pedagógiai cél részben mégis a minél fokozottabb és teljesebb körű fejlesztés, részben pedig az állandósítás, mert hiszen

a viszonylag stabil (alapvető összetevőiben hosszabb időperiódusok alatt nem változó) énkép és a helyes önértékelés meghatározó szerepet játszik a jellegzetes életszituációk túlnyomó részében, a környezeti feltételekhez való alkalmazkodásban, a szociális és szakmai adaptációban, a legváltozatosabb életkihívásokkal való megküzdésben.

Ha jól belegondolunk, könnyű belátni, hogy egy ilyen értelmezésben az önismeret fontossága mindenekelőtt abban állapítható meg, hogy egyrészt az a szociális alkalmazkodás, a sajátosságok létezésének (például a tevékenységvégzéseknek) való sikeres megfelelés elsőrendű tényezője, másrészt pedig, hogy gyakorlatilag lehetővé teszi mások személyiségének megismerését, illetőleg embertársainkkal való megfelelő személyközi kapcsolatok létesítését. Az önismeret ezek szerint mindenekelőtt egyfajta pszichológiai jogosítvány a személyi környezetben való sikeres eligazodásra, illetve a társas tájékozódásra és a beilleszkedésre, valamint a másokhoz való emberséges viszonyulások, valamint a másokkal való szociális és morális kitételeknek eleget tevő kapcsolatok kialakítására, ápolására és fenntartására.

Másokon keresztül önmagunkhoz

Azt lehetne mondani, hogy az önismeretet gyakorlatilag minden egyes egyéni adaptív megnyilvánulás (valamennyi kommunikáció, viselkedés és aktivitás) háttérben ott találjuk, akár mint elősegítő, akár mint akadályozó, akár pedig mint egyszerű szabályozó tényezőt. Nyilvánvalóan tekinthetjük azonban, hogy az önismeret nemcsak adaptációs faktor, nemcsak mások megismerésének eszköze, hanem azonos mértékben mások megismerésének függvénye is. Igaza volt Lev Szemjonovics Vigotszkij-nak, a nagy tehetségű zsidó származású szovjet-orosz pszichológusnak, amikor azt mondta, hogy csak is „másokon keresztül lelünk önmagunkra”, azaz mások személyiségének kiismerése teszi végül lehetségessé, és az pszichológiailag alapot önnön személyiségünk reális lényegének, hiteles jellemzőinek pontos feltárására és megragadására, illetőleg azok tekintetében történő mentális reflektálásra. Könnyen belátható egyfelől, hogy ha nem ismer meg más embereket (mert például nem kerülök közelebbi kapcsolatba azokkal, vagy nem rendelkezek hatékony

megismerési módokkal), magamat sem ismerhetem meg, másfelől pedig, hogy minél több ember személyiségét ismerhetem meg, annál sokkal inkább és elmélyültebben fogom megismerni önnön személyiségemet is. Mindezek alapján, az önmegismerés és mások megismerésének viszonylatában, egyáltalán nem nehéz elképzelni egyfajta különleges bűvös összefüggési kört, amennyiben mások ismerete elősegíti az önmegismerést, az önismeret pedig favorizálja mások megismerését. Az önismeret tehát nemcsak az általános életviteli sikeres önszabályozást, nemcsak az adaptív irányultságú eredményes tevékenységvégzést és hatékony magatartást teszi lehetővé, hanem mások befolyásolását vagy irányítását is (mint ahogyan mások ismerete is részint az önszabályozásnak, részint pedig mások befolyásolásának teremt megfelelő alapot).

A mások tulajdonságainak feltárása nyilván a másokhoz fűződő kapcsolatok és pozitív vagy negatív viszonyulások mind kialakításának, mind pedig fenntartásának is fontos előfeltétele. Csak ennek a tudásnak a birtokában leszünk képesek például társaink gondolkodását, szándékait, attitűdjeit, indítékait, meggyőződéseit, szokásait vagy vélekedéseit befolyásolni, cselekvéseit és magatartásait megérteni, megítélni és értékelni. Az erre vonatkozó legközelebbi példát a pedagógiai szituációban találjuk, hisz szinte közzismert, hogy abban minél jobban ismeri a pedagógus pszichológiai szempontokból a növendékeket, annál jobban tudja azokat nevelni és oktatni, hisz önnön didaktikai tevékenységét, pedagógiai viselkedését, egész modellnyújtási és ráhatásrendszerét ekképp eredményesebben tudja tervezni, illetve a tanulók sajátosságaival összhangba hozva szervezni és szabályozni.

Az állandóan változó személyiség

Mindezekon túl, arra is utalnunk kell, hogy az elmélyült, helyes és stabil önismeret mint soktényezős éntudati jelenség a személyiségbeli önállóság (az úgynevezett személyes autonómia) kibontakozásának nélkülözhetetlen előfeltétele. Ugyanakkor, a személyiség (életkorhoz mért) fejlettségének, integráltságának, illetőleg érettségének elsőrendű mutatója. Mindezekből az következtethető ki, hogy az önismeret iskolapedagógiai eszközökkel történő fej-

lesztése és gazdagítása tulajdonképpen a személyiség globális kialakulásának elmaradhatatlan és lényeges faktora.

A fentiek alapján magától értetődőnek vélhetjük, hogy az iskolának fokozottabban szem előtt kellene tartania az önismeret fejlesztésének lényeges feladatát, és a szokványos tanítási tevékenységek, valamint a jellegzetes modellnyújtások és hatásgyakorlások révén hatékonyabban hozzá kellene járulnia mind a megfelelő önismeret és önértéktudat kialakulásának elősegítéséhez, mind pedig más személyek pszichológiai szempontokat követő megismerésének előmozdításához. Számolni kell azonban azzal, hogy sem önnön személyiségünk, sem mások személyi-

„Az önismeret tehát nemcsak az általános életviteli sikeres önszabályozást, nemcsak az adaptív irányultságú eredményes tevékenységvégzést és hatékony magatartást teszi lehetővé, hanem mások befolyásolását vagy irányítását is.”

ségének megismerési folyamata megszervezése egyáltalán nem könnyű feladat, az soha nem lehet teljes körű és hibamentes, s gyakorlatilag soha nem fejeződhet be, mert hiszen a személyiség nemcsak végtelenül bonyolult, hanem szinte szüntelenül – ha nem is alapkomponeenseinek, illetve nagy rendszerszerű összetevőinek jellegében, de alegységeinek vagy részelemeinek tekintetében – minden bizonnyal számottevő mértékben változik az idők során (kiváltképpen a gyermek- és ifjúkor mentén).

(Az írás második, befejező részét lapunk következő lapszámában olvashatják)

FODOR LÁSZLÓ

Minőségi oktatás falun is – a Maros megyei Vajdaszentivány példája

Noha nem gyakran, de akad olyan pedagógus, aki – bár adódna rá lehetősége – nem akarja otthagyni a falusi iskolát, ahol jól érzi magát, mert szeretik, tisztelik és megbecsülik. És persze olyan is akad, aki egy-két évet „lehúz” falun, aztán az első adandó alkalommal megy vissza a városba, vagy a saját, régi iskolájában szeretne tanítani, mert fűszasztónak tartja a falura való ingázást. Nagy Erika, a Maros megyei Vajdaszentivány iskolájának igazgatónője évek óta azért küzd, hogy jól felkészült, szakképzett tanárok tanítsanak a faluban. Mert nem mindegy – magyarázza –, hogy milyen az iskola, és milyenek az ott tanító pedagógusok. A tanítónak és a tanárnak nagy befolyása van a közösség életére, azokban a helyiségekben, ahol jó iskola működött és működik, látszik az eredmény: a fiatalok nem elégszenek meg a nyolc osztállyal, hanem gimnáziumba iratkoznak, érettségiznek, és egyetemen folytatják tanulmányaikat.

Továbbtanulnak

a falusi iskolába járó gyerekek

Vajdaszentivány a Felső-Maros mentén helyezkedik el, Marosvásárhely és Szászrégen között a Maros jobb partján. A falu fennállásának 365. évfordulóját két évvel ezelőtt ünnepelték, régi iskolája 125 éves, a nagy iskolája is már 60 éve létezik – magyarázza Nagy Erika iskolaigazgató. A magyar és román tagozattal működő tanintézményben, – 8. osztályban és az óvodában 200 gyerek tanul, akiknek zöme szentiványi, illetve többen is ingáznak a környékről Toldalagról és Unokáról, valamint a település közelében álló farmokról. Az ingázók szállításáról az iskolabusz gondoskodik már tíz éve.

Tizenkét gyerekből négy egyetemet végez – szemlélteti az arányt az igazgatónő. Orvosi, műszaki egyetemre, teológiára, humán szakra felvételiznek a diákok, akik marosvásárhelyi gimnáziumokban érettségiznek. Általában valamennyi nyolcadik osztályt végzett fiatal beiratkozik valamelyik liceumba vagy szakiskolába, még ha nem is járja azt ki végig. Tavaly például két tanítványuk a Bolyai Farkas Elméleti Liceumban, ketten a pedagógia liceumban kezdték

A SZERZŐ FELVÉTELEI

• A vajdaszentiványi iskolában nemcsak a helybeli gyerekek tanulnak, de szép számban járnak Toldalagról, Unokáról és a közeli farmokról is.

meg a kilencedik osztályt, hárman a Református Kollégiumban. Sokan szakiskolába vagy szakliceumba iratkoznak, közülük kerülnek ki azok, akik a kilencedik, tizedik végére lemorzsolódnak. Négyen elvégezték a teológiát, és most lelkészként szolgálnak valamely erdélyi egyházkerületben, ketten az orvosi egyetemen tanulnak. „Az idén is lesznek öten-haton, akik liceumba iratkoznak” – tudjuk meg az igazgatónőtől, aki hozzáteszi, az, aki tanul, és egyetemi diplomát szerez, már nem jön vissza a szülőfalujába, ez pedig következményekkel jár, ugyanis a közösségi tevékenységek egyre sorvadnak. Ennek természetesen nem csupán az az oka, hogy sokan elmennek tanulni, és aztán nem térnek vissza, hanem a falu elöljáróságának a hozzáállása is nagyban befolyásolja azt. Ott, ahol a polgármesteri hivatalban nem az értéktanteremtő, közösségmegtartó tevékenységek a fontosak, ahol más szempontok szerint próbálják vezetni a községet, a negatív következményekkel is számolni kell. No, meg a lelkész hozzáállásával, a többi pedagóguskolléga energiájával, az ingázók idejével, áldozatkészségével is összefügg, hogy milyen közösségi tevékenységeket szerveznek egy adott településen.

Érezte, haza kell mennie a falujába

Nagy Erika 1997-ben végezte a tanítóképzőt, de akkoriban azt mondták neki, csak a szülőfalujába ne menjen vissza, és ő is úgy érezte, máshol kell boldogulnia. „Marosvásárhelyen vettünk lakást a férjemmel, én pedig a nyárádgálfalvi iskolában kezdtem tanítani, naponta ingáztam a falu és a város között” – magyarázza. Két évig tanított a nyárádmenti faluban, ahol elmondása szerint jól érezte magát, jó volt a közösség, szívesen tanította az ottani embereket, szívesen tanította a gyerekeket, őt is megbecsülték. Csakhogy egy idő után úgy érezte, hogy haza kell mennie a saját falujába, a saját közösségébe, és otthon kell folytatnia a munkát. Ezért a család közös elhatározással úgy döntött, hogy hazaköltözik Vajdaszentiványra. Tizenkilencedik éve már, hogy hazatelepettek a férjével együtt, felújították a család egykori házát, és most ott élnek, gyerekük érettségi előtt áll a Bolyaiban, műszaki egyetemen tervezi folytatni a tanulmányait. „Azóta itthon vagyok, és jól érzem magam, tíz éve az iskola élén állok, de az igazgatói funkció mellett tanítok is, most éppen másodikosokat” – teszi hozzá, majd elárulja azt is, hogy mielőtt igazgató lett volna, sokkal több mindenre jutott

ideje. Azóta például a cserkészet is ott kellett hagynia, hiszen a tanítás mellett az iskola vezetése, az adminisztratív feladatok sok időt és energiát igényelnek.

Nagy Erika főleg arra fektetett nagy hangsúlyt, hogy jól felkészült, szakképzett pedagógusok tanítsanak az iskolában. Ám az utóbbi években egyre nehezebb minden szakra megfelelő pedagógust találni, ugyanis vannak olyan szakok, mint például a kémia, ahová nincs tanár, kevesen végeznek kémiát. Az iskolában tanító húsz pedagógus közül tíz Vajdaszentiványon lakik, tíz pedig ingázik Marosvásárhelyről és Szászrégenből. Az ideális az lenne, hogy valamennyi tanerő ott lakna a faluban – a közösség számára is, de számukra is, ugyanis akkor mindig ott lennének közöttük, kölcsönösen jobban ismernék egymást, egymás gondját, örömét, a diákok anyagi, szociális, érzelmi helyzetét, állapotát. Az, aki „leadja” a tananyagot, és máris rohan haza a városba, és csak a következő reggel folytatja a tevékenységet, kevés időt tölt az adott közösségben, nincs ideje arra, hogy a tanításon kívül mással is foglalkozzék. „Két évig én is azt csináltam, tanítás után siettem haza, ha valamit kötelező volt még megcsinálni, azt megcsináltam, de csak ennyi. Most már tudom, hogy ment ez, és azzal is tisztában vagyok, hogy az lenne a legjobb, ha itt laktának” – magyarázza Nagy Erika. Ha valaki szeretne letelepedni Vajdaszentiványon, olcsók a házak – teszi hozzá. Általában azok a pedagógusok illeszkednek be a falusi társadalomba, akiket valami odaköt. Akár a lelkesfelelések vagy olyan tanárok, tanítók, akiket családi szálak fűznek a településhez. Akad rá példa, hogy valaki ott kezdte el tanári pályafutását, és ott alapított családot.

Apadó gyereklétszám, szervezési gondok

A vajdaszentiványi iskolában nemcsak a helybeli gyerekek tanulnak, de szép számban járnak Toldalagról, Unokáról és a közeli farmokról is. Az iskolabusznak 22 ingázó gyerekről kell napi rendszerességgel gondoskodnia. Reggel elsőként Unokára megy, amely szintén magyar település, ahonnan kilenc gyerek jár az iskolába, majd a toldalagiakat veszi fel, onnan kanyarodik a farmra, és nyolc órára bent is van mindenki a saját osztálytermében, kezdődhet a tanítás. Igaz, a tíz éve használatban levő busz a rossz utak miatt már nagyon elhasználódott, jól fogna egy új gépkocsi – teszi hozzá az igazgató.

A gyerekek létszámával kapcsolatban azt is elmondja Nagy Erika, hogy az utóbbi húsz év alatt 25 gyerekkel csökkent a létszám. Évente nem sokkal, 5-5 gyerekkel vannak kevesebben, de ez hosszú távon már komoly következményeket von maga után. Az iskolakezdést megelőzően a tanerők végigjárják a falut, meglátogatják a családokat, felkeresik az iskoláskorú, iskolakezdés előtt álló gyerekeket. Egyre több azoknak a száma, akik nem jártak óvodába, ott a szülőket is meg kell győzni, hogy miért fontos az iskola, a tanulás. Mivel kevesebb a gyerek, hiányos a létszám, összevont osztályokat kell indítani. Például az első és az előkészítő osztályt ősszel már csak félévossal kezdik, hiszen az óvodában is jóval kevesebben vannak. Ez eddig nem jellemezte a vajdaszentiványi iskolát, minden osztályba jutott elégséges diák, nem ismerték az összevont osztályok gyakorlatát. Most átszervezések, egyeztetések, az ésszerű megoldások keresése folyik úgy, hogy valamennyi gyerek minőségi oktatásban részesüljön. Az úgynevezett félévossal, ahol mindössze 7-8 gyerek van, másik félévossal csatolják, illetve azokhoz az osztályokhoz, ahol elégséges a létszám, de a magyar, a román és a matematika tárgyakat külön tanulják. Így például a nyolcadik osztályt az ötödikkel párosították, illetve a legkisebbek között az elsősokeket az előkészítősokekkel, a harmadikosokat a negyedikesekkel. A másodikban, a Nagy Erika osztályában még teljes a létszám. A falusi iskolákban a törvény lehetővé teszi, hogy 12 gyerekkel már indulhat egy különálló osztály. Ezekben az összevont osztályokban sok múlik a pedagógusok felkészültségén, tudásán és kreativitásán, hogy úgy tanítsák a gyerekeket, hogy valamennyien megkapják a szükséges tudásanyagot.

Hátha mindig lesz gyerek Vajdaszentiványon

A gyerekek ingáztatása a faluból a városba nem jellemző Vajdaszentiványon. Volt rá példa, hogy olyan generáció kezdte meg az iskolát, amellyel lassabban lehetett haladni, nem jártak korábban óvodába a gyerekek, vagy otthon nem kapták meg azt a támogatást, ami szükséges a jó iskolai teljesítéshez, és egy-két gyereket kivettek a szülők, és inkább Marosvásárhelyre járatják. De ezt csak nagyon kevesen tehették meg, hiszen saját személygépkocsi szükséges, mivel a tömegközlekedés ritka, ugyanakkor idő- és energiaigényes, meg anya-

gi áldozatokkal is jár. A vajdaszentiványi iskola egykori pedagógusainak és tanítványainak két évvel ezelőtt szerveztek egy találkozót, amelyre sokan eljöttek, még külföldről is hazatértek. Nagy élményt jelentett, a 20-30, sőt 50 éves találkozókon résztvenni, az egyko-

• Nagy Erika iskolaigazgató tanítványaival

ri tanárokkal találkozni – mondta Nagy Erika. Mert jó volt vajdaszentiványi kisdíáknak lenni, ahogy most is jó. A gyerekek lelkesek, szeretik a különböző vetélkedőket, mesmondó, versmondó versenyekre járnak, helyesírási, matematika-, anyanyelvi versenyekre készülnek, játékfesztivált szerveznek. Minden évfolyamon történik valami, amire nagyon lelkesen készülnek a diákok, motiválja őket a felkészülés, a részvétel, a megmérettetés. Június 1-jén első alkalommal szerveznek a vajdaszentiványiak is játékfesztivált az iskolában, ugyanakkor készülnek a környékbeli rendezvényekre is. Az idén bevezették az 1-4. osztályokba a néptáncoktatást, Simon Szabolcs, akinek nagyszülei vajdaszentiványiak, Szászrégenből ingázik, hogy táncolni tanítsa a kicsiket. „Úgy látom, maradnak itthon családok, nem megy el mindenki” – véli Nagy Erika, aki optimistán néz a jövőbe, bízva abban, hogy mindig lesz elegendő gyerek a vajdaszentiványi iskolában.

ANTAL ERIKA

„Lakik egy szarvas az égen. Előjön, ha nagyon nézem”

Vihar

Lakik egy szarvas az égen.
Előjön, ha nagyon nézem.
Jobbról a kémény vigyázza,
balról az almafa ága.

Úszik az égen egy ablak.
Mögötte morcosok laknak.
Morognak felhőnek, szélnek.
Szikrázó szemüktől félek.

Tűzmadár, vízmadár szárnyal,
teli az ég suhogással,
teli a táj csepegéssel,
bátorság, csak te ne vész el!

• FARKAS ILONA JANKA, 9. OSZTÁLYOS

Fa

A föld megvéd, megtart, éltet.
Rátámaszkodva
üzenem az égnek:

küldje a fényt, esőt, szelet,
lobogtassa a kéket,
belefogódom, amíg csak lehet.

Virágzó oszlop, tartom az eget,
simogatom a levegőt,
ez is a dolgom.

A fájós szívű hozzám menekül,
mire megvénülök
és koronám kibontom.

Szivárvány

Anya haja, apa szeme,
szálló hinta hajtólege,
szikraeső, forró jég,
kőd, vihar és szürkesség.

Violaszárnyak, keszkenők,
sötétedő zsindelytetők,
bocik, kacsák, lovak, libák,
liliomhordó taligák.

Malomkerekek, friss pihék,
ropogó, fényes venyigék,
vizek, mezők, hidak, utak:
szívemben színelagutak.

Sok és kevés

Sok a nap az évben,
mint a surrogó huzal
házak közt, az égen.

Sok a perc a napban,
mint ahányszor kertkapu
csukódik és csattan.

Sok a pillanat, repül:
reggel volt, és este van,
menthetetlenül.

LÁSZLÓ NOÉMI

Elutasítón döntött a katolikus iskoláról az alkotmánybíróság

Helybenhagyta az alkotmánybíróság az ellenzéki pártok azon óvását, melyet a marosvásárhelyi római katolikus gimnázium újraalapításáról rendelkező törvény ellen nyújtottak be. A testület szerint a jogszabály ellentmond a helyi autonómia alkotmányban rögzített elvének. Az MTI beszámolója szerint Valer Dorneanu, a testület elnöke az ítéletet azzal magyarázta, hogy a parlament csak általános érvényű jogszabályokat hozhat, és nem szabályozhat törvénnyel egyedi eseteket. „A parlament nem fogadhat el olyan törvényt, amelynek egyetlen jogi személy számára vannak jogkövetkezményei, márpedig itt erről van szó. Nem a szülők, diákok, egyetemi hallgatók közötti viszonyt szabályozták, ott egy iskola megalapításáról van szó” – mondta az ülésről távozva. Az alkotmánybírói határozat indoklása megállapítja: a testület azért fogadta el a jogszabállyal szembeni óvást, mert egyedül a helyi közigazgatási egységek joga és hatásköre az állami, magán- vagy felekezeti oktatási intézmények létrehozása, megszüntetése, összevonása és szétválasztása az illetékes tanfelügyelőségek jóváhagyásával. Az alkotmánybíróság szerint a jogszabály ellentmond a hatalmi ágak szétválasztása, a jogegyenlőség, a parlament szerepe alaptörvényben rögzített elvének. Kelemen Hunor, az RMDSZ elnöke közleményében felháborítónak nevezte az alkotmánybíróság döntését, és Románia szegényének tartja, hogy alaptörvénybe ütközik egy kisebbségi iskola létrehozása. „Csalódottak vagyunk, közösségünk is csalódott. Nem demokratikus jogállam az, ahol a parlament sem tudja az alkotmány biztosította kisebbségi jogokat érvényesíteni” – mondta a szövetségi elnök.

A szenátus február 7-én a szociáliberális kormánytöbbség és az ellenzéki Mentsétek meg Románia Szövetsége (USR) támogatásával fogadta el a helyi hatóságok által felszámolt marosvásárhelyi tanintézet újraalapításáról rendelkező törvénytervezetet, amelyet az RMDSZ terjesztett a parlament elé. Az előzetes normakontrollt a Nemzeti Liberális Párt (PNL) 50 és a Traian Băsescu volt államfő vezette Népi

Mozgalom Pártja (PMP) 16 törvényhozója kérte. A Maros megyei tanfelügyelőség tavaly szeptember elején függesztette fel a magyar tananyelvű katolikus iskola működését egy 2016-ban kezdődött, az iskolaalapítás törvényességét megkérdőjelező ügyészégi eljárásra hivatkozva.

Laczikó Enikő: veszélyben

az anyanyelvű oktatáshoz való jog
Súlyos következményei lehetnek a döntéshozók utóbbi időben egyre gyakoribb „ténykedéseinek”, amelyekkel a kisebbségek anyanyelvű oktatásának jövőjét kérdőjelezi meg. Ezeknek a jogoknak a bárminemű visszaszorítása a teljes közösségre kihat, fogalmazott Laczikó Enikő államtitkár a Nemzeti Kisebbségek Tanácsa oktatási bizottságának ülésén. Az etnikumközi kapcsolatok hivatalának vezetője hangsúlyozta, hogy a kormány konzultatív testületeként a testület felelőssége az, hogy figyelemmel kövesse az oktatásra vonatkozó kisebbségi jogok tiszteletben tartását. „Az oktatáshoz való jog az állampolgár alapvető joga. Az anyanyelvű oktatás pedig az az eszköz, amely révén nemzeti önazonosságunkat őrizhetjük meg. Anyanyelve nélkül azonban a nemzeti kisebbséghez tartozó egyént a többségi nemzetbe való beolvadás veszélye fenyegeti” – hangsúlyozta az államtitkár.

Egyeztetnek a nagybányai magyar oktatás jövőjéről

Hosszú távú stratégiára van szükség a nagybányai magyar oktatásban az egyre csökkenő gyermeklétszám miatt, vélik az illetékesek. Lapsanszki Edith Máramaros megyei magyar oktatásért felelős tanfelügyelő szerint nem fenyegeti a beolvasztás veszélye a nagybányai Németh László-liceum 5–8. osztályait, ám a jövőre nézve ki kell dolgozni egy stratégiát. Az oktatási szakember hangsúlyozta, a nagybányai magyar iskolában jelenleg mindkét 9. osztály beindítása biztosított, miután korábban úgy tűnt, a humán profilú osztály nem indulhat el. Ez széles körű összefogásnak, az iskola vezetősége, a szülők, a politikum és a civil szféra együttműködésének köszönhető, megszűnése pedig hatalmas veszélyt jelentett volna a

magyar oktatásra. Nagybányán és környékén mintegy 80, magyarul tanuló nyolcadikos diák van, ha ezek közül le is morzsolódnak páran, marad két osztályra való tanuló, mondta a tanfelügyelő. Bár a gyereklétszám jelenleg biztosított, hosszú távon le kell ülni, és ki kell dolgozni egy stratégiát a magyar oktatás jövőjéről, tette hozzá. A statisztikák szerint a bányai Németh László-liceumban a három óvodai csoporttal, elemi, 5–8. és 9–12-es osztályokkal mintegy 300, a Nicolae Iorga Általános Iskola magyar tagozatán előkészítőtől 8. osztályig mintegy 200 magyar diák tanul. De a gyereklétszám folyamatos csökkenése miatt az érintetteknek meg kell tárgyalniuk, hogy a jövőre nézve mi legyen a cél, és ehhez mindkét iskola vezetősége, a szülők és a politikum véleményére is szükség van, mondta.

A nagybányai magyar oktatás jövőjéről már elkezdődtek a tárgyalások, közölte a sajtóval Pintér Zsolt, a magyar oktatás támogatását célzó Iskoláinkért Gyermekeinkért Egyesület egyik alapítója. Kifejtette, civil és politikai kezdeményezésre egyeztető tanácskozás indult a válságos helyzet megoldása végett, a találkozóknak egyeztető, iránymeghatározó jellege van. Ezek az oktatási színtér, a politikum, a civil szféra és az egyházak képviselői mellett mindenki részt vesz, akik alakítja a nagybányai, bányavidéki magyar közösség életét.

Elindulhat a két kilencedik osztály Szamosújváron

A 2018–2019-es tanévben is megmaradhat a két kilencedik osztály a Téka Alapítvány által működtetett szamosújvári magyar iskolaközpontban, miután oktatási minisztériumi szinten sikerült elérni annak engedélyezését. Balázs-Bécsi Attila, a Téka Alapítvány vezetője a sajtónak úgy nyilatkozott, eredetileg a Kolozs megyei tanfelügyelőség a következő tanévre nem engedélyezte az általuk kért második 9. osztályt. Annak ellenére, hogy a városban immár tíz éve két, egy reál és egy humán osztály működik. Mivel a következő tanévben is meglenne a két osztályra való diák, az RMDSZ segítségével, minisztériumi jóváhagyással sikerült elérni, hogy szeptemberben is elindulhas-

son a humán és természettudományi osztály. Az illetékes szerint a második osztályra mindenképp szükség van, hiszen az iskolában és a Szamosújvárhoz közeli településeken egy osztálynyinál több gyerek fejezi be júniusban a nyolcadikat. Az említett gyerekek nagy része szórványtelepülésekről származik, így nincs lehetőségük kolozsvári belvárosi iskolákban továbbtanulni. A kilencediket kezdő diákok egy része az iskola 120 gyerek otthonául szolgáló szórványkollégiumból kerül ki, de vannak szamosújvári diákok is, illetve Székről és Búzából is érkeznek nyolcadikosok. Emellett itt tanulnak tovább a Kallós Alapítvány sármási szórványkollégiumának lakói is, mivel a Maros megyei településen csak nyolcadik osztállyal bezárólag biztosított a magyar nyelvű oktatás. A Téka Alapítvány vezetője szerint a szamosújvári iskolában így jövőre is sikerül fenntartani a jelenlegi állapotot: elemiben egy-egy step by step osztály, 5–8., illetve 9–12. osztályban pedig két-két párhuzamos osztály működhet. Az általános iskolai két osztály a választói Kallós Alapítvány iskolájából kikerülő ötödikesek révén fenntartható, akik a mezősegi szórványoktatási program részeként évek óta Szamosújváron folytatják tanulmányaikat. A 19. éve működő oktatási program keretében 29 szórványtelepülésről fogadnak gyerekeket előkészítő vagy akár óvodás kortól olyan helységekből, ahol egyáltalán nincs már oktatás, vagy csak román nyelvű tanintézetek működnek. Az óvodások és elemisták Válaszúton, míg az általános és középiskolások Szamosújváron tanulnak anyanyelvükön. Szamosújváron 2016 szeptemberében avatták fel az új iskolaközpontot, melyet még 2010-ben kezdték el építeni a mezősegi szórványoktatási program részeként, a kétmillió eurós finanszírozási költségeket a magyar állam biztosította.

Gyümölcsöt is kapnak az iskolások a tej és kifli mellé

Kihirdette Klaus Johannis államfő azt a jogszabályt, melynek értelmében Románia is csatlakozik az Európai Unió iskolaprogramjához. A törvény értelmében az Európai Unió segítségével friss gyümölcsöt és zöldséget – el-

sősorban banánt – kapnak az iskolás gyerekek. A jogszabály szerint a program gyakorlatba ültetéséért a megyei és a helyi önkormányzatok felelnek. Tudor Ciuhodaru szociáldemokrata párti (PSD) képviselő arra hívta fel a figyelmet, hogy a törvény révén valamennyi általános iskolás és óvodás teljes élelmiszercsomagot fog kapni: tejet, kiflit, friss zöldséget és gyümölcsöt, illetve – egyes helyeken kísérleti jelleggel meleg ebédet. Úgy vélte, a program hatására közép- és hosszú távon csökkenni fog az élelmiszerrel összefüggésben álló megbetegedések száma, ugyanis jelenleg a gyerekek 30 százaléka túlsúlyos.

Kedvezményesen utazhatnak és művelődhetnek a diákok

Legkevesebb 50 százalékos kedvezményrel utazhatnak a helyi közszállítási eszközökön a diákok, és legkevesebb 75 százalékkal olcsóbban vásárolhatnak jegyet kulturális rendezvényekre, miután Klaus Johannis államfő kihirdette az erre vonatkozó törvényt. A 2011/1-es oktatási törvény 84. cikkelyét módosító jogszabály értelmében a tanulók a teljes naptári év alatt legalább 50 százalékos kedvezményrel utazhatnak, ugyanakkor 75 százalékos kedvezményt biztosítanak számukra, ha múzeumokba, koncertekre, színházi előadásokra, operába látogatnak. Az Agerpres hírügynökség szerint a módosítást a Szociáldemokrata Párt (PSD) képviselői kezdeményezték.

Közel százezer gyerek kezd el az előkészítő osztályt idén

Március 8–15. között 97 021 iskoláskorú gyermek felvételét kérvényezték az elemi oktatási rendszerbe, közölte az összesített adatokat az oktatási minisztérium. A szaktárca szerint a beíratott gyerekek 87,3 százaléka augusztus 31-éig tölti be a hatodik életévét, míg 12,7 százalékuk szeptember elseje után. Az elemi osztályokba való beíratás második szakaszára április 12–18. között kerül sor, ekkora azokat a gyerekeket várják a szabadon maradt helyek függvényében, akik az első körből valamilyen okból lemaradtak. Az előkészítő azokat a gyermekeket kezdetik el, akik augusztus 31-ével bezárólag betöltik a hatodik életévüket, de szülői kérésre a

6. születésnapjukat szeptember elseje és december 31-e között ünneplőket is befogadják, ha megfelelően fejlettek az iskolához. Erről a megyei oktatási tanácsadó központok állíthatnak ki elismervényt.

Hús százalékkal növelnék a kisegítő személyzet bérét

Március elsejétől az eddigiehez képest hús százalékkal nőhet a közoktatásban dolgozó kisegítő személyzet bére Liviu Pop korábbi oktatási miniszter javaslata alapján. A szociáldemokrata párt szenátora szerint ugyanis ezáltal megszüntethető a közoktatásban jelenleg tapasztalt, az egységes bértörvény alkalmazása nyomán kialakult bérszakadék. „Az egységes bértörvénynek voltak apróbb hiányosságai: például a tanárok bére 2018. március 1-jétől 20 százalékkal nőtt, míg a nélkülözhetetlen nem didaktikai személyzet fizetése változatlan maradt, ami a diszkrimináció érzését ébreszthette bennük” – indokolta kezdeményezését Pop. A volt tárcavezető április 4-én nyújtotta be tervezetét a szenátusba, a végső döntést az ügyben a képviselőház hozza meg.

Módosulhat

a kötelező oktatás időtartama

Első házként elfogadta a képviselőház azt a törvényjavaslatot, amelynek értelmében középcsoporttól kötelezővé tennék az óvodai oktatást. A tanügyi törvény 16-os cikkelyét módosító indítvány szerint ezáltal 13-ról 15 osztályosra módosul a kötelező oktatás időtartama, és „legkésőbb 2020-tól” nemcsak a középiskolai, hanem az óvodai oktatás is kötelezővé válna. Camelia Gavrila, a képviselőház oktatási szakbizottságának elnöke, szociáldemokrata párti honatya szerint a módosítást fokozatosan vezetnék be, az óvodai nagycsoport 2020-tól, a középső csoport 2023-tól lenne kötelező. A kezdeményezők szerint az intézkedéssel esélyt teremtenek a hátrányos helyzetű gyermekeknek arra, hogy minőségi óvodai oktatásban legyen részük, könnyebbé téve ezáltal az átmenetet az iskolai alsó tagozatra. A tervezetet nagy többséggel fogadta el az alsóház, és várhatóan a szenátus is elfogadja majd.

P. M.